КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

МЕХАНИЗАТОРАШ, СУХАЛБЕ КХАШКАРЧА БАЛХАШТА!

Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

ЕРА, 26 июнь, 1969 шу
№ 76 (4713).
Мах 2 кап.

СЕРДАЛО
(«Свет»)

Советски Союзан Коммунистически партин Нохч-ГІалгІайн обкоман, Нохч-ГІалгІайн АССР Лакхехьарчу Советан а, Министрийн Советан а орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

1923 ШЕРА ДУЬЙНА АРАДУЬЛУ

МУКХ ЧУЭЦЦАШЕ А ХЬАЖКІАШ ДІАЮВ

ФОТОРЕПОРТАЖ

ХІара бІаьсти ялат кхачарга сатуьйсу кхаш леладерашна. ХІинца ха дьагІаэттича ялат доа на дешна сихех чуйиза дахкхара сагота хуьлу уж.

Ялат чуэцара тешнаме кийчо еш бар ухх шера Грозненски районан цхьоалгІича шурин совхозан цхьоалгІича отделене механизатораш. Цудухьа хІинз дика дІадоладеннад нуьцу балхаш.

Говза механизатор ва Маковеев Анатолий. Мукх хьокхаше пардеш йоаллача цун комбайна уллув автомашина лел. Бункер хьаьъюззаме ялат дІачудоассаду машина чу, сихха тІаккха тараз тІа а хьой уза баьнна мукх складе дІачубоассабу. Цул тІехьагІа кхы ха ца йоаеш юха а комбайна бункера кІал отт автомашина. Ниттта бІарчача дийнахь комбайнах болх беагІ вІаштІехьдаьнкхах укказа.

Ялат оардаш йоаххача комбайнаш тІехьа механически йолхьантаьша ча хьатуллеш дела Проскуров Иванна агрегат, цу чаьна прессоваш ер ва Мартынов Юрий. Ниттта цу комплекса тІехьарча агрегато чах кха цІендарал сонгІа хьийбашта доаькъар а кийчду.

— Сацалехь — Проскуровна цхьана атт тоьнал кІершагІа доаьча чах тикаш ца хьогда тхо — йоах нов. Мартынова. Доаькъалалехьа чана прессоваш йоаьа Іай йоал сама дуь на хьайбашта.

Цу шин механизатора воргаташ ха йоаш, хІана аьнча цар чан цхьа нарих хилаш цу тІа.

Чан тукаш кхай тІа дукха пхьийташ. Уж укказдара дІвоаьеш цхьа автомашина, пешца тІехьа йийна «Беларусь» яха трактор, цун водина я. Цхьара бІаь ток дуь Абуцев Алдана лелача автомашина. Цу транспорта сеца латташ ха йоаш, хІана аьнча цар дІа на оаза чана прессоваш е кхув нов. Мартынова.

Шоай лектар дика кхоачашдеш ба чан тикаш вІашкаьуттаеш ургІа деш боахка Ляпин Виктор, Умаров Махьмад, Фирсов Алексей.

Ниттта болх вІаштІехьбанкхар бахьан доаш комбайнаш хвоначха кхай тІара ялат а ча а цу дийнахье а чуйика боал укказа. ХІьта хІинз ялат оардаш йола участок уж балхаш дахь доалаш-

ше а бокхьа ца йолийташ аьхэ а аьха а цига довкьара лоархІа хьажкІаш, дІае а бераллургба механизатораш.

Из болх бе безараш хІана йоалахарча участке доаькъара культураш дІаюш боахк. Цига гурахь дийна рожь, мукх, кІа хиначча доахан довжалаьд. 23 июне цу кхай тІа судашка дІаюш бар механизатораш Сакна Виктор, Исаев Михаил. ХІьта цул хьалхарча дийнахь 315 гектара тІа хьажкІаш дІайийна баьнкаб уж. Нормах цхьаш дийнахь 20 гектар дІае езача царех хІоранне 40 гектара тІа уж дІае аьттув боалар. ЛертгІа шоай балхаги хьожаш ба сеялщицаш Лешинева Галина, Сидоренко Любовь, Никитина Галина, Черней Елизавета, кхыбараш.

Укх кхай тІара дІахьежачагуш доалла дукхьал тІехьашка горох хьокхаш бар. ШоллагІа дит да цкхаза механизатор, коммунист Варабаш Николай шин жаткана болх беш вола. Совхое массенца воазаш ва хьинар дола механизатор. Цо беча балха тІахьожам лоаттабе безац — тешаме кхоачашью хІара операци. Из цунна хераГІдоал кхашкарча дукхача балхий йовкха опыт цо Іоаьнадаь. ХІиз а хьокхам телиш къахьет коммунисти. Дийнахьа норма 4 гектар йолча 10 гектара тІара горох касарех Іоюлл во.

А. РЫТЬКОВ.

Н. Юнисевича дакхкхача кхаь сурта тІа шоаьа гу отделене мукх хьокхаш, чана прессоваш ен, сеханка дІаюш йоахка агрегаташ.

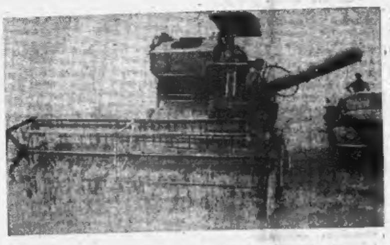

РЕПОРТАЖ
ЯНДАРЕ УРАГІАУХ ВЫШКАШ

Генахьара лаьтта оагапу буревой установка чинг техача. ТІаккха беаача мухьах гІертача паровозе санна «докха са» доаьхх.

Атта даш лаьттан кІалхарча ганзашта бурув тІакхачийта. Цкъаза кхы дукхьала отта ика а боацаш дус на цу кІоаргача скважина чу.

ТІаккха из хьал а даьккхе цІенагІлар чудохийт. 20—25 сахьата мара болх булаш бурова лаьттан кІалка молла чІоагІача болата из хилараx.

Ниттта кІоарга Іочудахача бурона хаьтта еш йолча дукхьаленна тІехьашка варгвар. цу дергаш къоралеча тата. гІара юкъе цІаьхха цхьа хІама хилча вохаргвар ухадара сиха дІаноза. Бурув деттаевий балхе ше хоаш шийна ша вах: иза, лакха саххетам, дечал хьараш, фейла бареш.

Цу тайпара ба хІана саха бурна Яндарена саьна ваццаш бурув тохаш боахка «Грознефтеразведка» маьккхьаттахой а. Шин шера «сткъамеш» боарха а дахь урагІахар на вышка укх гІора 16 апреле 1350 метра кІоаргенкал на вай хийцача тайпара лаьтта кІалхара чІоагІа топкаш. вагІа, гІум, тІе Іехьаш хала доаа бурув. ДІабахача шин бетта заламерцха «тІехьеаьлаьлла». Укх бетта цар бехк боацаш кІезига сецна лаьттаб болх. ХІаьта а бурувдеттараш тийша ба воаш ва ха юхаметтаоттаерхахарах. Цулуш яелкъийга хІама кха хІабахаб а адалехьа ше-шийн балха моттигашка юха дІаэттар уж тхо цига хиначча кийнахь а.

Шин «кершица чу» хаьца бІарг ма кхоача [illegible] урагІахар верховой Букейнин Николай Тимофеевич, кхьметтеж фотоеобъектина а лоацашлахьар на. Уж вер из воалача хьалкъежача. Бакъда, на лаьтта лелараш санна сабаре, топаш боаш лел цу дикка, сиха а нийса а «дІабагахол» цу турба кІалхара хьалбейтача «чІегана».

ХІарана ше-шийн кноппаш, рычагаш, прибораш я юхера дІавала. бІарг — тІера бикха йиш йоацаш. Сахьат санна тайжа. нийса лелае еза оргатача цу йоккхача буровой еза маьженаш. ТІаккха аттах ба лаьттех «лаца» банкха, цуна духьал отта.

БІаьга оамалах, дІа-хьа дестале кулгех хов бурувдеттараш та хьан фу йоах фу эж. Турба дІоагІана багайохийтача хана хІа-хьа къажа мукъа ваш бурувдеттачун гІонча ГайсаповДауд. ХІаьта а хІама дагалала доаш ва на. Цунна бІарг тІера баьккхаш аппаратура кнопка тІа пІелг а оттабаь латтача моториста Рябченко Павел Васильевича.

Массанена а дов сихагІа ваьац лаьрхІача тайпара 28000 метр кІоарга бурув Іочу а дахийта Яндарерча лаьтто «фу оал» ха. Из болх 1970 шера январь хьахудаш чакхбаккха безам ба уж. амма цкъо лаьрхІал из ха цхьа бутт лоацлье. Ниттта дІахихаь да цар Ленина 100 шу дизара сийна тІайийцача социалистически дехкараш тІа. Цу тІа лаьрхІал оборудоване, дІайоллача материалий кхом а беш, из юбилей хьатІакхачалехьа 1150 сом ахча Іоаде, 300 сома пайда дургболь шин рационализаторски предложени ала.

Ниттта сиха беча балха юкъе муьха хургбаш ераш-м цу предложеней уйла е а, аьнна хийттадар сона. Цудухьа иттара сайна юхахьа хиннача журналистага Н. М. Горковенкога хьаьттар аз:

— Іь вІалла хІана дацдий цу хьакъехьа.

Хьайийцар шнедиста ше сиха рационализации. ХІана цу методах болх беш а пара доалаза улла ма саьна юкхарІа йола буровой. Нар сихагІа вІаштІехьдаьннах на шоай производствана юкъаяхьа. Кхетта укказа а хьоргьа на.

— Цу рационализацеш я Горковенкос санна? Бурув тохаш Іочубеттача лоабата маркхалах етта гематит сов еза хилараx ІоаІал а ахе мерника цхьа тІа уллаш хулар. Хала ла ца цун тІехьагІа дІахьа эе, хьаккха. Дукха да йоа, 3—4 сахьат массала ала цунга хьажаш. чу хІана хьокхаш.

Дукхьаста шин тайпара метор хьийхар. Тоахахьа бурган а дахь 8 мете бІаьха йола турба кІалаха хьачуйикхлар цу мерника чу. Цу чу гІалла массасаьна кьачуьтела маркхал «кхекх» мерника чу. Цу турбех хІа-хьа еттача кІалхараша боахийт цунга на хеж. Генатийта «салаккхийтар» цкъ. цхьен тІа хьалга-м дуца а дохкар.

Саена чакхъалар, къахьеганах дийна 8 сахьат. Маьженаш, дегІ лазаегда цар аьнна хеталу балха боахкаш уж бІаргабайкачча. ХІаьта а вІалла воашта хале ца хилча санна сакъерламе низах бина ба бурувдеттараш цу шин тайпарча заводера арабаьлча а. Бакъда, къахьегамо дегІ мукъа доакхь, нетага дикагІа болх байт. сакъерлам, нове лу ахалга бакъа.

М. ЗАНГИЕВ.

ДУКХА ЙИСАЯЦ ХА

ХьатІакхоачаш латт ха бола ялат чуэца ха. Массехь ди мара дисадаш боахама комбайнаш Іачакъийла мугІарашка арадала. ХІаьта хоеш ха хьуокъам нелла дика хуле а на чуэцара ха тулайолийтача на дикка эшалух. Цудухьа беккхача лоархІаме да комбайнаш, жаткаш, кхыйола техника цу лоархІам болча кампанена шин ханнахьа кийчъяр. Хьожаргда вай цу хьакъехьа тха боахаме дахь фуь.

Совхое СК-4 яха ялат чуэца комбайн пхийтта я. Таханарча дийнахьа уж ерригаш а кийча я. Укх шера баьцв эсаш а дово а я тха гуравь йийна культураш. Цудухьа хьалхара ардари нахьана дола чуэцла бахаІал оах ялат. Дале я. тха механизаторийн шин ханнахьа кийч а на. дІаоттаьай ЖВН-6 маркх йола ялх жаткаш. Уж кийчъяьй нагаьх саьна хьахари ардари къаьст-къаьста дола ялат чуэца дезаш моттигашкий а хьана.

ХІана тха тоаль хьаьача комбайнех йиь дІайийна баьцаш хьокхам я.

ГІулакх хилахь хин комбайнашта ремонт враь. Цудухьа шерна ялат чуэцара эшаш мел йолча инвентараца Іалашъяьй уж. ХІара комбайнерага дІаеннай огнетушителаш, ведраш, белаш, кераш, хий чудола пеши. Цхьан дешана аьнча, бизжача кхоачашца кхашна ярлла кийча я комбайнаш ше тахан а.

Терхаддаьх совхоза къехьагаммехоша кхашкара хьатта хьакухьа ялат цига дукха алийта йиш йоацийга. Цулухьа ханнахьа белабеннабар механизатораш ялат цІенду машинаш тоае а. Цулухьа парна карагІаьнинад хІанале ОС-4,5 маркх йола шиь, ОВП-20 маркхах йола кхоь, ЗИС-60 маркхах йола пхиъ ялат цІендун ялат тІадоттеш машинаш тоаьь яд. ХІана массехк дийнахьа тоаь ургьа цу маркех йола кхы а кхоъ машина. ХІаьта ялат чуэцача тІехьагІа шийна хьаьнача тІехьагІа ена кхыйола техника, инвентарь кийчъяь мына дукха ха я. Цул сонгІа хІанале кийчъяь яьнай хьетт. Ялат Іоцоассаду моттигаш тодаь, шаьфъяь баьнкаб, тоадаьд хьотмаш тІа доагІа наькъаш, ишттта тоаеборудовани.

ХІана тха совхое болх беш а дагьалхІа доаькъар Іалашдара вІашагІъелла ши бригада. Цаога и моргуа техника. Йол хьокхача укх тайпара цу балхаш: хьекхо касарех Іоьаьа йол, тІаккха жаткашка гулъь, цул тІехьагІа цун тІехьа пресспадборщикаш хецйол хьакхара балхаш цу тайпана лаве торе хулийт аьлага дІа бола мах чуьйбакхен. хІаьта аьла дикка лаьхьеи. Йол Іалашьяра аийсса цу бригадай болхлоеш аьла хьоар даккхара балхаш а. АВМ-0,4 маркх йолча установка хІоьале 83 тонн хьоар Іалашдаьд. Шин ха хьатІаоттарга хьежаш да гуранхьа дийна ялат а. ХІаьта цу гІулакха эша кийча йолаш я.

В. БОЛТАБИЕВ,
Ачхой-Мартанан районан «Ссмашкинский» совхоза партторга [illegible].

Колхозни Устав да дувцар
ШЕРЪЕННАЙ ДЕМОКРАТИ

ЧІоагІа раьза а болаш къахьегар тха колхоза кхаш лелаераша, специалисташа юртбоахама артела хьокхамеча Устава проект. Кердача Устава проекто колхозхой бокъонаш дикка шерьъа. Шийтта даькъах латтача Устава чулоаш кховзткъа наІ пункт. Цу ерригнеш тІа колхозни вахарах, цун тайп-тайпарча оагІоех дувц кердача Устава проекто, дІахо а шеръеннай колхозни производствана кулгалдара демократически принципаш.

Цу хьакъехьа къаьстта лоархІаме хургда колхоза правлене председатель, ревизионни комиссей хьайзагІа, а суччахьа кхаь а тоссаш (колхозхой юкъарча собране сецанга хьежжа) хоржаш хилар. ХІаьта воашта тІакхила лоархІай бола гІулакх диза кхоачаш на цу председатель, ревизионни комиссей, правлене штахайжа бокъо хилар (56 статья). Бакъдар аьнча хьалхагІа а яр на бокъо колхозхой юкъарча собране, бахьда Уставаца чІоагІъяьяр.

ДІахо йолача хана колхозни экономикен, боахаший инициативен шеко йоацаш лакхьергья планирование ера кердача бокъоне, юртбоахама продукташ йоххара тешнамеча чІоагІача планашта. гІонна йола предприятеш промыслаш дІегІайоалара уттадаь лоазонаш дІадахаро, йІаьхха лоацачеи хана кредитоваш яра бокъонаш шеръяро.

Цу тайпара беккхача лоархІаме хургда хІара колхозхочун ше хьийгача къига хьежжа, гарантированни алапи а ийдеш бехх бе бокъо хилар. Цу гІулакхе торо хулийтаргья механизаторийн хьайбаш лелаерийн хадраш чІоагІъе. Юртбоахама продукташ йоххарах, кхыйолча источниках хьахулар эгара хьакха колхозхошта доагІар дІадаларга дІадоаьтар, хІаьта юкъарча собране оттадаьча тайпара колхозхошта продукташ доаькъари къахьегамах далар ишттта лоархІаме хургда.

Колхозхошта юкъе моральни стимулаш йоаржа а еш цар къахьегамцара безам совбаккхара лоархІаме хургда «Заслуженни колхозхо», «Сийдола колхозхо» яха цІераш колхозхошта тебар. Кердача хьокхаме устава проекта тІа бертаддаьд дІахо йодача хана кхашкарча лаьттах, колхоза даьгІенех, юкъарча хьайбаех, шийна долча гІулакха, колхое оттадаьча тайпара трактерех пайда оаьр дІахо йодача хана кхы а легІалоагІаргхилар.

ТІехьара а белгале безам ба сá, тха колхоси къахьеганхой аргІанарча колхозхой съезда динача къахьегам толамашца накъбахара хьинаре къахьегаш болга.

С. ФАРГИЕВ,
Сунженски районан «Заветы Ильича» колхоза председатель.

Хьалхара моттигаш яьхай

Укх шера 41500 метр бурув а теха мехкдьтта доахарашка 8 скважина болх бе дІаяла езаш ба МалгІабика тохкама бурувдеттараш. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача ден сийна планал сонгІа 415 метр бурув а техаш, укх шера задани 20 декабрь хьатІакхачалехьа кхоачашье дерхІ цар.

Уж йохараш кхоачашдара социалистически яхь яржай бурув деттача бригадашта юкъе.

Цу яхье хьалха дІттараш белгал ба. Из я МалгІабика тохкама бурув деттача контора дикагІвола мастер Заруднев Федер керте латта бригада. Дукха ха йоацаш графикал хьалха бурув а теха цхьоалагІча промысла мехкдьтта доахарашка дІаелар, цо № 872 йола скважина.

ХІана апрель болабелча дена Вознесенске № 895 йолча скважинана кІалхарча мелови тІоалашта бурув тохаш я нов. Заруднева бригада. Укх шера 3250 метр бурув тоха деза цун. Цхьо дагІа июнь хьатІакхачалехьа 2336 метр бурув теха а яьнна, ах шера задани 172 процент кхоачашъяьй бригадо.

Июне а хьинар айденна къахьег бурувдеттараша. Бетта задани 15 дийнахь кхоачаш а я, 250 метр бурув техад.

Материалаш кхоабеш дІаахийтар бахьан болаш паччахьалкхена 25 эзар сонгІа сом кхоаьд. В. И. Ленин ваь ди вадеш 1970 шера 22 апреле кхоьача материалий чотах бурун теха дерхІ нов. Заруднева бригада коллективо.

Дика болх бара белгалъяьнийа мастер Загилов Ивана кулгал ду коллектив. Ахловски участке № 905 йола скважина боакхкаш лаккхерча мелови тІоалашта хадача хьалашка бурув тохаш я нв. 200 метр бурув техача хана тІоалашка чуухийта коачал чІоагІа Іочуйинаь дьлар. ХІара метр бурув Іочудахийтара цахаддаш къовсам а лоаттабеш — цу халача йоьах чакх а яьнна дІахо болх беш а хьинар дола коллектив. Цхе бетта задани толамца кхоачашъяьй нов. Загилов керте латтача коллектива. Масала, 2150 метр мара ца деагІача 2236 метр бурув техад. Къаьстта дика къахьег Центроев Маговаэзина смена. МалгІабика конторе дикагІвола бурувдеттар ва из. Ах шера задани хинал ши бутти ах буттах сонта кхьалха кхоачаш а я, сентябрь бетта чотах бурув техаш я Махраьина смена. В. И. Ленин ваь бІаь шу дузача ден сийна графиках даьрхІачул дукха хьалхагІа мехкдьтта кІедж тоахийта дерхІ нов. Загилова бригадерча болхлоша № 905 йолча скважинера.

Шоаш доаха толамаш баьчча юбилейна хетаду МалгІабика бурувдеттараша. ХІаьта В. И. Ленин ваь ха гагга ше гІерт хьинар совлува, лакхлу доаха къахьегаш толамаш.

В. ТАГУРОВ.

ШОЛЛАГІЧА АХ ШЕРА ЧОТАХ

«Грознефтехимзаводы» объединене предприятешта юкъе хьалха леттачарех я А. Шерипова цІерагІча Грозненски Нефтемаслозавода коллектив. Дикача къахьегама толамашца чакхдьакхад цо пятилетка хьалагІча шера хьалхара ах шу. Товарни продукци арахецара ялх бетта задани сарардийнахь 24-ча июне кхоачашъяьй завода болхлоша. Ер бутт чакхбалалехьа планал сонгІа арахецаргья эзараш тоннаш мехкдьтта продукци. Уж толамаш дІахача цахаддаш хьалха дитт укх шера Ў. Е. Сергеев, В. Марков, Е. Баранов керте латтача нейий установкий коллективаш. Цар кхы а хьалха кхоачашъяьй цу шера план.

В. ГОРБАЧЕВА,
чул штате йоаца корр.

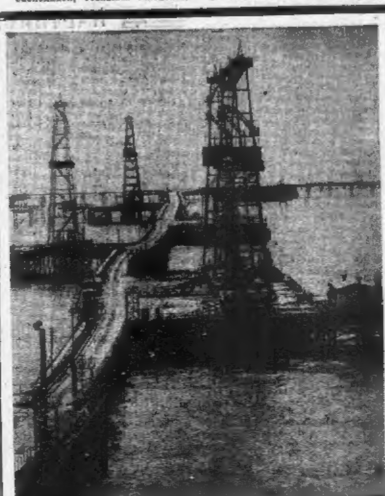

АЗЕРБАЙДЖАНСКИ ССР, 200 километрал сонгІа дІачудахаь Каспе тІарчий форда эстакадай хьакъаш. Цу форда ялаьай дІагІахале бурув тохаш хьалча скважинаша республике доаккхача деррагача мехкдьттах 50 процентал сонгІа ду.

СУРТА ТІА: Серебровсе цІерагІча управлене форда тІара мехкдьтта промыслаш.

Ю. Рахман сурт.
ТАСС фотохроника

Йоккхача тиражаца

Политическа литература издательства арахийнад «ХІанзарча этапе империализма дуьхьал лаьттабеча къовсама декхараш а коммунистически болхлойн партеш, империализма дуьхьалонча деррагача цхьана цхьаьна чакхдоахача гІулакхий цхьоагІо» яха брошюра — 1969 шера 17 июне Москве хиннача коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещане тІайийна документ.

(ТАСС).

ЛЕКТОРИЙН ПОЛИТИНФОРМАТОРИЙН СЕМИНАР

Самардийнахьа КПСС обкома политически просвещене ЦІагІа хилар коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещане балха итогех лаьца йола лекторийн политинформаторийн семинар.

Семинар хьайийдлар КПСС обкома пропаганди агитацеи отдела заведующе П. И. Латышева.

«Коммунистически болхлойн партей дуьнен халкъашта юкъерча Совещане кертерча итогех» доклад йир КПСС обкома отдела заведующе заместитела Э. И. Яниш.

«Дуьнен халкъашта юкъера тахана хьали империализмана духьалйоча къовсама декхараш» яхаш яь КПСС обкома лектора В. В. Банкина яьча выступлене тема.

«Коммунистически боламеи империализмана дуьхьаларча къовсаме цхьана чакхдоахача гІулакхий цІоагІонеи цхьайолча проблемех», «Советски паччахьалкхе дегІадара дерттера итогаш дуьнен революционни процесс дегІайодалара цар ер йола ваьнна» яхача темех доккладаш йир педагогически институте доцента, исторически Іилмай кандидата Н. В. Потоцкаяс, экономически Іилмай кандидата С. П. Варламова.

М. АБДУЛАЕВ.

В. И. Ленин вас 100 шу дизарга

ИЛЬИЧА ХЬИЙХАЧА НОВКЪА

IV. СМОЛЬНЫЙ — РЕВОЛЮЦЕ ШТАБ

Советски мехкан [illegible] а бехна а и вай Даймехкан историца, сийлахь-боккхачу В. И. Ленин цӀерца, [illegible] моттиганаш.

Ленинград [illegible] дукха ду революцин памятникаш, диг тохаделлачу йола ленински моттиганаш, бехьда, Смольне царна юкъахь а къаьстта моттиг лоац.

Смольне тӀера цӀе байракх бӀерга мел айначое дегадох вдамлен истори чуьз кердв зама — социализма зама хьийкхиначо Сийлахь-боккхачу Октябрьски социалистически революцин метален цӀе байрахх а эггара хьалха цу цӀен тӀа урагӀахьала!

Смольне дӀечудолкаш мемориальни доскех бӀарг кхетаргба шун. Хала да цар тӀера йоаззур ца дешаш тӀеххала.

«Укказа, Смольне, 1917 шера Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революци йинача деношка хинна болалой, салтий, матросий тӀема восстание штаб. Смольнера Владимир Ильич Ленина юкъарчал доьццаш кулгалдаьд тӀема восстанена».

«1917 шера 25 — 26 октябре (7—8 ноябре) Смольне болх беш хилла В. И. Ленин карте лаьтта дуьнен тӀа эггара хьалхара пролетарски диктатура пачхьалкхе — советски правительство вӀашагӀьелла болалой, салтий, аьаркой депутатий Советий исторически Ерригроссийски съезд. Пролетариата диктатура котьалча деха 1918 шера март беттага кхечалца В. И. Ленина дуьнен тӀа эггара хьалхарча болхлой пачхьалкхенна партийни а советски а кулгалду тӀема штаб хилла Смольный».

...БӀаь шерал тӀех дворянски мехкарий «далла гӀулакх дан пачхьана мутӀахье хилла» Ӏамабеш хиллача аздийна мехкарий Институт чуьзиначо Смольне, 1917 шера август бетта Таврически дворецера хьеара болхлойн салтийн депутатий Петроградски Совет. Советеца ар большевикий фракци а. Хала а бирса я за яр из. Ше оттаваьча инарала Корнилова «дикин дивизешца» Петроград дӀалаца а революци хӀаллаьа а гӀерташ яр буржуази. Революцена дуьхьаle бьхначе моастагӀашца къоасам лаьттабу центр хилар Смольнех.

Цу хана деха Петроградa болхлоштен салташтен дика байзар Смольне боегӀа ник. Укказа, большевистски фракци болх беш хиннача цӀагӀа, шоаш ца хаетачун дух тӀа бовла, фу да даза за укар заводий, фабрикий, революциони тӀема довзийт аннаьш.

Смольне, кхоалагӀча этажа шин цӀагӀа хинна 1917 шера октябре бетта ЦК социалагӀа большевикийн вӀашагӀьелла Военно-революцион комитет, хьаьш дуьц восстани. Военно - революционни комитет хинна тӀема восстани кийчъян а цунна кулгалдеш а.

Пхилочаш латтар йирса долош. Цига хьалха хуьцаьера Смольне кийбт цун вахар. Цунах тӀема лаьра, революце тӀема штаб хулаш латтар. Цхьан хана бӀьаьйчна неьха дотоцен дошоцен ихьле файтонаш сийцача ноа хӀана фа соцаш хьетӀауьзар цӀегӀардашташ тӀабела грузовикаш, салташен матросашен хьетӀаувзар йохкий топаш, пулеметаш, кхийола тӀема кхочаш.

Цу деноцие ший тӀеххьарча конспиративни квартире хьулалуш воле Владимир Ильич Ленин чувийна восстание план кийчьеш хьена...

1917 шера ноябрь бетта Смольне шоллагӀча этажа цхьан цӀагӀа хьачубаьхкаб Владимир Ильич Ленин Надежда Константиновна Крупская, хӀаьта Советски правительство Москве дӀаеххалца, вешта аьлча 1918 шера 10 марта кхаччалца цига бехаш а баькаб. ХӀанз цу цӀагӀа музей я. Цох довлаьча цӀагӀа а Сийлахь-боккхача Октябра деношкен Советски Ӏаьдал эттача хьалхарча бетташкен Ленина вахара, цун белха хетаза экспозици.

Адамийта цӀеккха а йицлургъяц 25 октябрера бийсаl Петта а Петроград. Заводашка, фабрикашка, казармашка, Балтика революциони кемашка — массанахьа а чахьоел себрениш, Советаш хьаллуецаш революциш тӀайӀе.

Революционни тӀема довлоаши цӀергвардейций отрядаши тӀеххьара штурм а кийчьенний.

25 октябре Ӏуйрийна хоаш хиннад восстани котьаргхилар. Революционни болхлошен салташен дӀалийца хинай телефонни станцешна, телеграф, радиостанци, Нева тӀера тӀаьш, вокзалаш, столице кхийола а лоаркӀама пункташ.

25 октябре Ӏуйрийна 10 сахьат дальча Военно-революционни комитета арахийцаб В. И. Ленина язбь «Россе гражданашка» яха тӀахьекам. Цу исторически документа йоаш:

«Хана йола правительство тӀера кхоссай. Пачхьалкхен Ӏаьдал болхлойн салтийн депутатий Петроградски Совета органа — Петроградски пролетариатан гарнизонан карте латтача Военно-революционни комитета бе кхачъеда...

«Россе гражданашка» яхача Владимир Ильич Ленина язбьеца тӀаьхьазза фотокопи музейн экспозице документашта юкъа гартарчех да.

Укказа шера гургах нагахьа мера хийсаче доаца 1918 шера художника В. И. Кхалайнова дилла В. И. Ленина портрет. В. И. Ленина художественни портретах эггара хьалха дийнарех да из.

В. И. Ленина портрета дьтехьа а лаьрдаьа а доаьх [illegible] революционни центра, карте цӀи зевче деятелий, Петроградe хиннача тӀема восстание хьанера даьтъа пенцахар сурташ.

25 октябре дийнахьа В. И. Ленина Советий Ӏаьдала диьхдарех доклад яй Смольне Актови зала хиннача Петроградски Совета экстренни заседание. Подлова массанк бутт бахьнанчуа тӀаьхагӀа Владимир Ильича гучдаьа эггара хьаьна дах къамел дар из. Цо аьлнад:

«ХӀанзча тӀаьхагӀа Россе истори кердо оагӀув хьаелл, хӀаьта укх кхоалагӀча эрсий революце юхьзара а социализм котьаварга кхоачаде деза вайе.

Военно-революционни комитета кулгалдерашца цьхана В. И. Ленина кийчьай Ӏаьдал бера дальна Хана йола правительство чу хинна Зимний дворец хьаьнхара план.

Смольнерча В. И. Ленина цӀенга-музейга хьелача хана вейна гу художника В. А. Кузнецова картина тӀера даьхачача сурта тӀа Зимний дворецa ю исторически штурм.

1917 шера 26 октябре Ӏуйрийна 5 сахьат дальча Смольне Актови зале Советий шоллагӀча Ерригроссийски съездо тӀенйцад, В. И. Ленина яздь «Болхлошка, салташка, азархошка!» аха кхайкарал. Моттигашка деррига Ӏаьдал болхлой, салтий, азархой депутатий Советий кара доаге дӀакхайкадир цу тӀа. Музее укх цу кхайкарале текст тӀабола листовка экземплар.

26 октябре сарахьа Владимир Ильич дакъаьллир Советий шоллагӀча Ерригроссийски съезда тӀеххьарча заседание. Цо эггара хьалха ду къамел мелера даш эттадир Ленина. Владимир Ильиче Ӏойийшай ше язвь машарех долча Декрета проект. Из проект съездо массо а эттайир большевикий парте.

Дуьнен халкъашта юкъерча гӀуллакхой керда принципаш оттелир машарах долча ленински Декрета тӀа. Къоасам бола дешаш тӀемаца къестадо гӀертар харцдора цу тӀа, ца хоадамболлаш дӀакхайкадир тайп-тайпара общественни системаш йолча пачхьалкхений вӀаши гӀулакхаш леладе беш йоага.

Советий шоллагӀча Ерригроссийски съезда къамаьл деш латтача В. И. Ленина художника В. А. Серова диллача картина фотокопи а музее.

Машарех доле ленински Декрет тӀеийцача съездах дика яздя американски писатель Джон Рида:

«Цхьаьнакхетта массо а [illegible], цьаьъерре массане а дог тӀехадоьйша «Интернационал» даькхир. Бер салти велхар, хьа яха, шийла луш лоьрга салте... «ТӀом чакхбаьлаб! ТӀом чакхбаьлаб!», — аьхна а вела [illegible] юкъа гергӀача къоарна баьллочан.

Делегаташа тергам тӀебеийта ладугӀар Советий шоллагӀча Ерригроссийски съезде лаьттах Ленина аьча доклад, кхаш дегаяуец цига декъа лаьцарецa. Ленина Ӏойийшар ше хьоь а большевикий парте съезде юеца оттаь а хиннача лаьттах йолча Декрета проект. Цу сийлахь-йоккхача исторически актаца большевистски парте йохергйоацаш болхлойн азархойн союз, вӀашагӀьаллар пролетариата диктатура лерд ел-лар.

Машарех лаьттах дола Декретеш «Известия» яхача газета тӀа йепетева арадаьлад. Музее укх цу газетий экземплярех.

Сийлахь-боккха Октябрь мел баьлар. Къонача пролетарски пачхьалкхенна карте эттар Владимир Ильич Ленин, цун хьахелхача социализм хьехье йоаллар большевикий партии советски хилига.

Владимир Ильич Ленина кулгалдера беррига мехка. Политически, боахама, культурни, тӀема дешаш хьоестадеча дӀахоьхар цун хьакъьад, хьинар.

Советски Ӏаьдал дахьене хьалхарча беттаща В. И. Ленина бахча бӀаллах дуьцаш Ӏаламате дукха документаш да Смольнерча музее. Церна юкъе а 1917 шера Октябра 26-чен 31-чен деношка В. И. Ленина язьвча «Болхлой тӀаккхоаьаь положенех болча проекта» рукописа хьалхарча оагӀон фотокопи; «Къаьлегамхоьн лоалла латтаца хаккьен боккхьник йола Декларацеш» (рукописа фотокопи); «Россе Молахболчи къаьхьегамхошка бусулба наьагар бай тӀаьхекам тӀабола 1917 шера 22 ноябрера «Правда», кходеле а лоаркӀама документаш.

Музее гулдаьча исторически документашта хьелачеа цӀаьхьа а цӀаьхьа а гу болхлой-азархой правительство карте лаьттача Владимир Ильича мел дукха, мел чӀоагӀа болх баьй!

Хова мӀ [illegible] 1917 шера 18 декабре финский делегаце дӀадейнаd В. И. Ленина куьг а яздь дола Финляндена хоамукъало лаар дӀакхайкадена доле Декрет. Цу событеца дуьхьдена 1959 шера январь бетта Финляндe президента У. Кекконена мемориальни мемориальни доске оттадьд Смольне. Цу тӀа йоаш:

«Укх помещене В. И. Ленина куьг яздьд Финлянди шийла Ӏаьае пачхьалкхе хилар бейча РСФСР Халкъа Комиссарий Совета соцама. Из доакха дика дар бахьан долаш финский халкъо дагах а бериал йоаз цунна».

Музея экспонаташта юкъе терхам тӀабодаш а 1918 шера 15 январе В. И. Ленина куьг яздинa Болхлой-азархой ЦӀе Эскар вӀашагӀдоллархех долча Халкъе Комиссарий Совета Декрета машинкаца кепатаьхна текста фотокопи. Машинкаца яха кепатаьхача Декрета текста юкъа а Владимира Ильича шийн кулгаца тоаде моттигаш.

Смольне ше деррига 127 дийнахьа цецаваьллаб дукха болх баьб Владимир Ильича! Цо кулгал дора дуьнен тӀа эггара хьалхарча Советски пачхьалкхена, коммунистически партена. Советски республика чоалланена вахаре цхьаьнкха а оагӀув цӀи тергам тӀа ца кхочаш йисаш. Цо кӀоаргга тоала а текхаш хийса хьостадьд партийни, боахама, культура дешаш, кийчьай къамах политика лердеш, машар бахьанца лоаттабеча къоасама карте лаьттар. Ленина хьалхенца парте вӀашагӀдаллар ЦӀе Эскар, контрреволюци йоаьйир.

Цу бӀь беттан аз беттан Владимир Ильич Ленина язьяй 140 сонгӀа статья, брошюра, кхийола материалаш. Музея экспозице укх цу берригача балхий списки.

Музея-цӀагӀара экскурсоволла тво дуг Владимир Ильич Ленина Надежда Константиновна Крупская дахача цӀагӀа.

«Смольне дахе хайнар вай Ильича, — кхаш дӀаец шийна дагадаьгӀараш тӀа Н. К. Крупская.— ХьалхагӀа классни хулгалко хиина кхаьсаг аьха цӀа дар ткона деннар. Юнь вала дар из. Умыпальник йоаллача гӀоала дӀенаьаза везар маьнги латтача цӀагӀа. Смольне лораеш бар пулеметии полка салтий... Ильичаца вар Уфимски губернера азархо — пулеметчик И. Желтышев. Ильич чӀоагӀа дукхаевзар цунна, цун йоаеза йора, цу хана Смольне хиннача столовера дас хӀама кхузьар...»

Владимир Ильичи Надежда Константиновни бахача цӀагӀа 1917 шера хинна обстановка чехаоттаттенай хӀанз. Цу хӀамигача цӀагӀа цьаьнана саьгӀа хӀама яц. Цу чу хинна Владимир Ильича болх баь кабинет а, столови а, чуле моттиг а.

Кабинета ерда аьтӀорарья латт иккха дохла шкаф йоаца йоаце буфета. Пенна юкъе латт телефонни аппарат, дийчен ручка бола письменни прибор, фатаганаца йоагаю лампа тӀелаьтта вӀаьнига стол. Письменни стола тӀа укх цу хенар газеташ.

Цунна духьаларча пен юкъе латт диван, хӀай хӀаьда тӀадоалла креслаш, хӀаьта церна юкъа герга истолг.

Перегородкана тӀеххьашка, пенна уллув аьаха шин маьнгин береакхаш чулеладу шкафи а.

Смольне экскурсе баьхкараш Актови зала бут. Цига деррига а Владимир Ильича цӀерца, Октябра депеша В. И. Ленина кхьийкхаш дӀьча Петроградски Советан Советий шоллагӀча Ерригроссийски съезда исторически заседанешцан дувзадена да.

ХӀанз Смольне Актови зала хул КПСС [illegible] обкоман пленумаш, промышленни юртбоахама [illegible] совещанеш, укказа къаьхьегаш [illegible], сийлахь-боккхача Даймехка тулг[illegible] вӀашагӀ бетталу кагирхой. ХӀара [illegible] дукха экскурсаш [illegible] Актови зале.

Сцена тӀехьа [illegible] доаллa художника И. И. Бродски дилла Владимир Ильича доккха портрет. В. И. Ленина сурт диллад Волховски ГЭС-а фоне тӀа. Цунна бӀаралхьежача даг чура доаккхаш ду Ильича васеташ [illegible] бовзийча советски халкъа кердагӀдулуча тамашийначa гӀулакхех.

Смольне дахе [illegible] дерригача прогрессивни адамашта а чӀоагӀа деза а боча а да Сийлахь-боккхача Октябра историца, Владимир Ильич Ленина вахарца дувзадена хилар дар.

Укказа, Смольне, хиннаб, хӀаьта хӀара дийна хула а хул Советски Союза масса а мехкагара нах, дерригача дуьнен тӀера адамаш, партийни делегацеш, общественни пачхьалкхенни деятелаш.

Ераш да цар юкъадитача цхьадола йоазош:

«Тхо хийнад Смольне — эггара хьалхарча социалистически революце тӀема-политически штаба, — кхаш язду Якутерна болалоша. — Къаьстта даг чу йоалар вай Ильича кабинета.

«...Веза Ильич, хье васеташ хьа хье саьна цӀеккха деррига деноцаш а сийлахь-доккхий а да. Царах хинна деррига дуьнен тӀа лоалла латтача а бекъенна йоалача а наха кортамукъален паргӀатон бахьанца къоасам лаьттабу байракх», — иштта яздьд Ленинградe Куйбышевски района ялхаьза группа.

«Алжирски, [illegible], тунисски делегацеш хиннай Смольне, тхо цецдаьхар даьлдий бахча бахьача фусама. Тхо хоза а деташ хьаькар цо язьыча цхьайолча произведенешка... Колониальни халкъаша сийлахь-воккхача Ленина баркал оал цо эксплуататорий дуьнена эсалагӀа дола расаш, эсалагӀа дола къамаш доццинга, беррига наь цхьатерра бокъонаш йолаш болга дӀахьокхарел».

«ХӀара коммунисте даг чура хьамсара ва сийлахь-воккха Ленин, — яздьд французски делегаце... Смольне Ленин вахача цӀеноцие хьажаро гӀо ду сийлахь-воккха вахача дийнагӀа веза, дийнагӀа болх бе безам бейта».

Дуьненча а моттигера даь Ӏаламата дукха йоазонаш да цу книжка тӀа. Моттиш тайп-тайпара дола а, бакъда, цох цхьа мотт бе дола йиш я. ХӀама аьлча из Ленин, вай коммунистически парти, социалистически Даьха дукха езай наьна мотт болаш да!

М. ХАМХОЕВ.

БУТТ ХЬАЛХА

В. И. Ленин вас бӀаь шу дизара [illegible] социалистически декхараш дика кхочашду Али-Юртовски кӀоарга фонтана бурувдеттача контора бурувдеттарашa. Къаьстта дика къахьег «Грознефтеразведка» треста № 76 йолча скважина тӀа болх беча бурувдетта мастер В. Г. Петров карте латтача бригада коллективо. Массанаа лакхагӀа да цу бригада хьоахашаш.

ЕтталагӀа шера хьетӀахкайналехьа 3881 метр буруа а техий, пятилетка дальлетӀча шера хьаьхарча ах шера план кхочашъяьй це. Коллективe а юкъе хьанаро къахьегаш ба бурувдеттаи Х. Гичаев, бурувдеттачун гӀонча А. Мамаев, М. Маркин, кхыбараш.

В. И. Ленин — хьамсара баьчча вас 100 шу дузача денна маьлхадоалар укх шера бурув тайпа план хана пхьа бутт хьалха кхочашбе лоарх цу бахт тайпача коллективо.

М. ДЕЗИЕВ.

ДОАКЪАР КИЙЧДЕШ БА

«КомбайнерӀ доагӀ денна дала чеккьдинкха. Доакъар тӀаййша деда — кхочашде». Уж тӀахьенамаш да Наурски районерча «Красное Знамя» яхача колхоза №1 йолча бригаде хьаьтаха доалхаш. Бригада стана гаьна йоацаш я доакъара лаьрхӀа дӀайийна эспарнет. Гаькара бӀаргагу во хьохаш йоалла шин комбайн.

— Ераш тха дикагӀа боле комбайнераш ба, — аьлар бригадиро Хуварилов Язета.

ТӀеммах 20 гектар хьакха езача дийнахь 25—30 гектар хьакх комбайнераша Страх Петреси Суррунов Иванеи.

Укх шера Ӏа хала долаш шоана хьийга хало дага а йоалача чӀоагӀа йоакхо ю бригада механизаторийн хьайбаьйта доакъар Ӏадайдаро. ХӀанзе а хьайбаца Ӏа доаккхаргдолча моттигашка дӀатӀаьма дӀаоттадьй 350 тоня лаьаьара. Дика хинна из укх шера кан-ханнахьа хий а дехкаш доал даьньяь. ХӀара гектара тӀара 46 центнер ялкха езача лкъа хьекхача хьаккар 20 центнер я. Колхоза баьча лоархӀамех 80 центнер йола йоаккхаргья хӀара гектара тӀара.

Шоай низ ца кхобеш дика болх бу трактористе Ветергаев Дениса, токхорашан Шайхабеков Зайде, Нестеренко Егора, Абубакарав Зеудина, мангалхоша Соломатия Сергейс, Медищев Виктора. Цар хӀара дена тӀеххьоччачаво шоай норма. Укх сурта тӀа шоана гу эсерпет хьокхаш йоакха Страх Петра, Суррунов Ивана кхыбар.

Т. Абдуллаева текст.
И. Плоева сурт.

Ленински къахьегама вахто латт Грозненски локомотивни депо вагоний чархаш еча цеха коллектив. Толамца кхоачашьый пхе бетта план. Лакха къахьегаме толамаш доахаш хьайбагӀа коллектив юне а. Цехо уж толамаш доалача диза дакъа лоал токара Фомин Петрос. Цехе дикагӀнола болхло лоархӀаш ва из. Цо кийчъй чархаш дика хуа. Шин болх бойзаш, хӀамах дика кхеташ ва Петр. Нахаца Ӏимерза, аишнача токкъостий оагӀув хьалхаца кийча ва из. Дика къахьегарах коллективе лоархӀаш ва из. Фомин. Шина задани 115—120 процент кхоачашъю цо. Ваьха йоккха опыти лакха говзали йолча цо Ӏомабаьб хӀанз цу цехе токарах белх беш бола Сергач Борис, Стукалов Анатолий, кхыбараш. Шоай хьехархочоа тӀехьакхе гӀерташ къахьег цар. В. И. Ленин вас 100 шу дизар гарга ше гӀерт хьинар совдувлаш къахьегаш хьайсагӀа Фомин Петр. Пятилетки плана 1970 шера революце шӀей хьатӀакхачалехьа кхоачашъе дийна доле. Фомина.

Хь. БАЛАЕВ.

СУРТА ТӀА: Фомин Петр станока тӀа вагоний чархаш хьекхаш воал.

И. Плоева сурт.

«КОСМОС-287» — СИГАЛА

1969 шера 24 июне Советски Союзе сигалахьхийтай арбӀанара Лаьттан искусственни спутник «Космос-287».

Спутника тӀа оттаьй 1962 шера 16 марта ТАСС-о хьахайкаьча программага хьежжа космически арене дӀахо тохкамаш де лаьрхӀа йола Ӏилман аппаратура.

(ТАСС).

«СЕРДАЛО»

2 агӀо, 26 июнь, 1969 шу.

Д. К. Кавзиевна Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота кхарах дола

Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча совета Президиума

УКАЗ

Партийни, советски, юртбоахама органашка дукхача шерашка бердате болх барах, а кхьча дийнахьа деза кхоазткъа шу дизарца кувзаденна а Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота йолла Кавзиев Дуга Кавзиевича — Ножай-Юрта района Шервоа Асланбека цӀерагӀча колхоза председатела.

Нохч-ГӀалгӀай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума председатела
заместитель
М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР
Лакхехьарча Совета
Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный,
1969 шера 19 июнь.

ДикагӀчарна — совгӀаташ

Укх деношка гучадаьлар Заманкулерча № 46 йолча скважина устьевой оборудовани хетачча гӀодла дӀа а ухаш мехкаьер та доаш хилар. Скважина гонахьара моттиг мазуташа чӀоагӀа бӀеххьяьр. Цхь ялар кхераш болаш дар гӀулакх. ТӀаккха цо довкха зе дергдар пачхьалкхенна.

Из скважина тоаде хьежайир «Сунжанефть» НПУ капитальни ремонт еча цеха бурувдеттача мастера В. И. Судаволова кулгалду бригада. Лоабата марклал чу а бетта скважина дӀакъайлар бригада болхлоша. Цул тӀехьагӀа тела оборудовани хийца а хийна керда фронтальни арматура оттайно. Иштта кхоачам ши ди а далалехьа боккъонна скважина тоайир нов. Суходолова бригада коллективо. Из скважина графиках йоагӀача хана хьалхагӀа ремонт яь а яьккха ма болх бе йолаьдайтаро дика пайда баьб.

Из ремонт еш къаьстта дика болх бир бурувдеттарашa Я. И. Шамардина, А. Скорикова, А. Глушенкое, бурувдеттачун гӀонча Н. Фоменкое. «Сунжанефть» НПУ кулгалхоша баркал а аьнад аьхча премеш а еннай царна.

В. [illegible]

ӀИЛМА-АТЕИСТИЧЕСКИ БАЛХА — ДЕННА ТЕРКО

ПАРТИЙНИ ВАХАР

Къахьегамхошта, беррига бахача наха атеистически кхетам балара дешашта халлаза тохам тӀаухийт парте райкомо. Из да боккхача лоархӀамера гӀулакх.

Динах юхедиссараш хӀадахаре Ӏалаьаэте лоархӀаме да экономика. Ӏилман культурех дегӀайоалаелга, хӀаьта иштта къахьегамхой хьинар айдар. Укх тӀеххьарча пхе шера дукхьал тха районе хьаьхй хтташ керда предприятеш, массехаза дегӀанкай промышленни производства объем. Ленина цӀи лелаю район — массане а дийна вола район я. 22 школа я районе, цига деша дагӀа 15,5 эзар бер, вузашка, техникумашка, профтехобразовани дешара заведенешка дешаш ва 14 эзар кьона саг. 1969 шера районе бахача наха 97 эзар саго яздаьй тайп-тайпара 102 эзар экземпляр газетийн журналийн, хӀара 1000 сага 1113 газет, журнал иштта кхийола изданеш кхоач. 72 библиотекашка дӀаяздаьна 65 эзар саг ва. Вай йоалламаш хинеша темал ду райнe бахача наьха юкъарообразовательни культурни боарам лакха хилара. Цу деррига бох хулийт дала дотадний лердаш меттахьа ха, атеистически болх шерагӀа бокжабе.

Атеистически, естественно - Ӏилман пропаганда вӀашагӀйоалача парте райкомо къаьстта тохам тӀаухийт цул чулоацаш тоабара, вахарца из айхатӀа юза ра. Цу даьхье дикка болх чаккйокха «Знание» общества районни организаце, цун толашагӀйолча лекторашa - атеисташa доценташа Е. П. Ковнаце, Ф. С. Лизунова, исторически Ӏилмай кандидата М. А. Абазатова, исторе, меттен литературай института директора А.-Х. А. Салманова, культпросветучилища преподавателя Т. С. Чернова, лораша А. И. Гляноса, Белогорцева, Богомолова иштта кхы дукхабараша. Шеръай естественно-Ӏилмай атеистически дешаах йолча лекцей тематика. Теркам тӀабодаш а оттаьача лекцей циклаш. Района предприятешка, учреждешка, дешара заведенешка уж еш йоккха опыт йолча лекторашa, пропагандисташа.

Масала, цу лекцей циклаш дика вӀаштӀехьаьха чакхйоах туберкулезни диспансере, педагогически медицински училищашка.

Укказа цахаддаш тӀахьожач лоаттабу лекцей идейни чулоацам. Лектораштe - атеисташта ловкъостала вӀашагӀъехкай семинараш. Цу хӀамане кӀеххаштта ловкъостал ду «Знание» общества республикански организаце, КПСС обкома политически дешара ЦӀено. Цхьабакъда, Ӏилма-атеизма знанешта хӀанз еш йолча пропагандах района партийни организацей кхоачам бетац. Районе йийнача 4000 лекцех Ӏилма-атеистически тематикех лаьна ерригаш 240 лекци мара йийша яц, вешта аьлча 6 процент. Тха городашка хьежача дика дукхьаларча бахаза дола из кхоачамбоацар кӀеххашта лархӀа мегаргдолаш да.

Ӏилма - атеистически темаех йола лекцеш [illegible] хӀана кӀезига юкъео специалистий. «Знание» общества районни организацена юкъе 120 саг да, бакъда царех цхьаннабараша мара еша атеистически темаех йола лекцеш.

Промышленни предприятей, учреждеей, дешара заведенеей духхагӀйолча юкъьаннарча партийни организацеша шоай практика юкъейоалаьй дика духьаларча пропаганда бахьанца [illegible] йола пайдане мероприятеш.

«Красный молот» заводе ханханахьа еш дика духьаларча тематех лекцеш. Кварталe юкъа чаккхоаких «Атеиста Ди». Цу дийнахь завода массийолча цехашка лекцеш еш, пропагандисташа, агитаторашa беседаш ю.

Лекцеш ешарал совгӀа Грозненски ремонтни - механически заводе чаккхйоах тайп-тайпара диспуташ. Укх тӀеххьарча деношка заводе хилар «Саг, быт, дезал, болх» яха диспут.

Атеистически тематиках йола лекцеш хан - ханнахьа еш «Грозпромстрой» треста № 4 йолча СМУ, трамвайн управлене, шерпо - производственни объединене. Мыьх еча комбината парторганизаце вӀашагӀъеххай кинолекторешь.

Атеистически кхетам лучакъаьстта йоакхо е еза кагирхой. Школашка, училищашка, институташа дикка опыт Ӏоаший кагирхошта юкъе беш болча балха тӀа. Царех я №№ 4, 7, 19, 32, 38, 48, 56 йола школаш, медицински училище, педагогически институт. ДукхагӀйолча школашка вӀашагӀъехкай «Кона атеист» яха кружокаш. Химе, биологе, физика урокашка ювцаш йола дешара материал айхха юза дика духьаларча пропагандаца. Парте райкомо, юкъьанарча партийни организацеша дукхагӀа тергам тӀаухийт къахьегамхой быта юкъе керда традицеш обрядаш йоалара долча дешашта.

ДукхагӀйолча предприятешка хан - ханнахьа чаккхйоах къахьегамен дезален юбилееш, торжественно пенсе вахийтар.

Дыьна духьалара болх вӀашагӀъале бахийта йиш йолаш бац. Из партийни вӀаштӀехьбаккхара лоархӀаме да берригача къахьегамхой юкъараобразовательни, культурни боарам лакхбар. Из лоархӀамера декхар кхочашдера партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша шерра пайда эца беза сайренарча школашa, дешара тайп - тайпарча формех. Профсоюзни организацеша — хадаиза теркам тахкийта беза къахьегамхошта культурни гӀулакх дара долча дешашта хӀанз из гӀулакх къаьстта лоархӀаме да къахьегамхой дукха мукъа ха хилар бахьан долаш.

Практика юкъейоалае еш тематически сайренаш, выставкаш, дешарий конференцеш, кинолекторешь. Дика духьалара болх тоабара вайна дикка ловкъостал де йиш я театрий, филармоне, писателийи художникийа союзай.

Партийни организацеша дикка уйла е еза квалифицированни лекторашь - атеисташ кийчбара.

Къаьстта теркам тӀабилийта беза, кхалнаха атеистически кхетам балара гӀулакха. Кхалнаха юкъе болх беш йолча советашa хаддаза йоакхо е еза кхалнах общественно - политически балха юкъеозара, цар культурни боарам лакхбара. Дика лархӀа мегаргдолаш хӀама да «кхалнахьа клубаш», хӀамаш тегарий, машинистакай кружокаш, лора, педагога, юриста, парикмахера, кулинара консультанеш вӀашагӀйоалар.

ХӀара дено гарга дуг вай сийлахь йоккхача исторически датана — В. И. Ленин вас 100 шу дузача денна. Из гарга ше гӀерт шерагӀа боаржабе беза къахьегамхошта коммунистически кхетам балара болх, къаьстта атеистически болх.

А. НАДИРОВ,
КПСС Ленински района секретарь.

АХАРХОША САЛОӀ

Укх шера оаха тайп-тайпарча курорташка, санаторешка совгӀатагӀа 24 механизатор, специалист, кхыбола болхлой.

Царех шит саг хӀанзехьа а салоӀий ва. Уж ба тха дикагӀчарех ударникаш: токарь Гандаев Махьмад, шофер Пугиев Ӏайса, хьайбаш лелалу Шадыжев Салорбик, кхыбараш.

Укх тӀеххьарча шерашка оаха дукхагӀа лайна эй бакъ курорташка дӀа-хьа ухаш салоӀаш диначa ферах. Костта вай республикерча, цун доалад дехьевча сакъерлаьнеча моттигашка еттка курорт е кераӀ оаха. Хунха ва йоацаш Каспийски форда йисте хьин дийнахь экскурсе бахача хилар Гатуразвенски отделенерча № 1 йолча бригада механизатораш, Наьсар-Кертерча отделенерa механизатороашa Нальчика сийначa Ӏамашка хилар.

Уйла ю оаха цар бераш а. ХӀанз пионерски лагерашка салоӀаш да шофера Цолоев Махьмада, учетчика Гелисханов Зяудина, кхычар берахи — деррига а 20 бер. ХӀанз салоӀа дӀададахийта кхы а 40 бер кийчдеш да тха.

Цу гӀулакхо тоаро хулийт укх эттара чӀоагӀагӀа кхаьца оаца хана ахархой цӀагӀарча гӀулакхех дукхагӀа мукъа хилийта. царна шоай дезалаш дага ца бахийта. ДӀахо йодача хана из гӀулакх вай а дикагӀа вӀаштӀехьакха хьехарга тха.

М. ЦОРОЕВ,
Наьсарерча «Назрановский» совхоза боахамий [illegible] председатель.

«Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республиканси объединенех Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республикански объединени яра хьакъехьа» а Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституце (Кертерча Закона) 44 статьяна тӀатохараш дара хьакъехьа» а 1969 шера 21 мае Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо дагь Указ чӀоагӀдарах дола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА

З А К О Н

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо 1969 шера 21 мае дагь «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республикански объединенех Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республикански объединени яра» дола Указ чӀоагӀде.

Цунга хьежжа Нохч-ГӀалгӀай АССР Конституце (Кертерча Закона) 44 статей «Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советерча пачхьалкхех плановии Комитета председатель» яхача дешнел тӀехьагӀа укх дешнаш дӀатохаде: «Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета «Сельхозтехника» республикански объединени председатель».

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера 19 июнь.

1969 шера 21 мае «Нов. И. А. Аванесов Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республикански объединени председателалла хьожавара хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чӀоагӀдарах бола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

1969 шера 14 февралера «нов. Р. А. Турлов Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета» «Сельхозтехника» Нохч-ГӀалгӀай республикански объединени председателалла хьожавара хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ чӀоагӀде.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера 19 июнь.

1969 шера 14 февралера «Нов. Р. А. Турлов Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председателa заместителa декхарех мукъавалийтара хьакъехьарел» 1969 шера 20 мартера «Нов. О. А. Чахкиев Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председателa заместителалла хьожавара хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чӀоагӀдарах бола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

1969 шера 14 февралера «нов. Р. А. Турлов Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председателa заместителa декхарех мукъавалийтара хьакъехьарел» 1969 шера 20 мартера «нов. О. А. Чахкиев Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председателa заместителалла хьожавара хьакъехьара» Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чӀоагӀде.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера 19 июнь.

1969 шера 25 апрелера «Нов Р. В. Вахаев Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитета председателa декхарех мукъавалийтара хьакъехьара» а «Нов Р. А. Саламова Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитета председателалла хьожавара хьакъехьара» а Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чӀоагӀдарах бола

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето соцам бу:

1969 шера 25 апрелера «нов. Р. В. Вахаев Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитета председателa декхарех мукъавалийтара хьакъехьара» а «нов. Р. А. Саламова Нохч-ГӀалгӀай АССР халкъа тӀахьожама комитета председателалла хьожавара хьакъехьара» а Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чӀоагӀде.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера 19 июнь.

1967 ШЕРА 8 МАРТЕРА КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ЮРТИЙН ПОСЕЛКАЙН СОВЕТИЙ БОЛХ ТОАБАРАХ БОЛА КПСС ЦК СОЦАМ КЪАХЬЕГАМХОЙ ДЕПУТАТИЙ ШАЬЛЕН ШЕЛКОВСКОЙН РАЙОННИ СОВЕТАША КХОАЧАШБАРА ЛЕЛАМА ХЬАКЪЕХЬАРА

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

Къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советаша партийни органий куцаллия, Советски Союза Коммунистически парте XXIII-ча съезда решенеш 1967 шера 8 мартера «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабарах» бола КПСС ЦК сохьмы кхоачаш а беш, цхьабола болх баьб болхачи культурен дегӀахкуздара, къахьегамхой материальни тоРоя культурни боарами айбара дахьке юртийн станицайн Советий лоархӀам лакхбара.

КПСС ЦК сохьам арабаьначул тӀехьагӀа къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советий исполкомаша вӀашагӀтIехьдаькхад из лоархӀаме документ исполкомий болхлоштей районий, юртий, станицай Советий болхлоштa юкъе ӀоMаделга, цу гӀулакха совещанеш семинараш яьй юртийн станицайн советий председателашцеи секретарашцеи, депутатий Денош чакхдаькад. «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьарча КПСС ЦК сохьамна дуьзаденна боахами культурен дегӀахкуэлачарна къахьегамхой депутатий моттигерча Советий декхарий хьакъехьара» доги дувнаш а цар болх тоабара тӀадерзадь гӀулакхаш белгаладеш а сессеш хийнай юртийн станицай дукхача Советашка.

Юртийн станицай дукхача Советий исполкомашка хержаб кийчо дикагӀа йолаш, лекхерча юкъерча образовани йолаш бола болхлой. КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкомерча даьи болх беш болча цхьан бетта курсашна шоай товал лакхьаьй юртийн станицайн Советий исполкомий дукхагӀа болча председателаша. 1968 шера январь бетта дая Шелковской райисполкоме вӀашагӀа а елла болх беш я советски актива школа, шера Ӏомалуш хул райисполкома болхлой, юртийн станицайн Советий исполкомий председателаши секретараши.

ДӀадахача, 1969 шера март бетта къахьегамхой депутатий юртийн станицайн советашка хийцаш хоржамашка дукха а дукхагӀа хоржар лакхерча юкъерча специальни образовани йолаш бола депутаташ. Цо торо хулийт къахьегамхой депутатий Советашта хьалхашка латта декхарш йоалагӀа тоалаш кхоачашде.

«Къахьегамхой депутатий районни Советий исполкомий заседанешка каст-каста юкъа кьийн шоаш болча бадка дешаш бола юртийн станицайн Советий председателий докладаш, райисполкомий болхлой моттигашка дукхагӀа дика а бахка тӀа юртийн станицайн Советашта новкъостал да а баьнаб.

Чакхдаьха гӀулакхаш бахьан долаш къахьегамхой депутатий районни юртийн станицайн Советаша кӀезиг - дукха тоабаьб шоай болх, уйла тӀайохийт колхозий совхозий экономика айяра, социально-культурни учреждений болх тоабара. ДукхагӀа дикка Советий массаярча комиссешка дахье а лоаман хийдиш, юртийн станицайн Советаша сессешкеи исполкомашкеи дувцаш дола дешаш.

ДукхагӀа болча депутаташа шеи кхоачаш ду шоай производствени общественни декхараш, харжархошта хьалхашка отчеташ тел, цар наказаш кхоачашдела вӀашагӀехьдоах.

Цунца цхьана Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически республика Лакхехьарча Совето белгалдоакх, 1967 шера 8 мартера «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьара «КПСС ЦК сохьам кхоачамбара къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советаша чакхдоаха гӀулакхаш хӀанз а бокъонца хьалхашка оттадаьча декхараша из кхара ца хилар. Из бахьан долаш юртийн станицайн Советий балха боарам хӀанз а тӀехьабус вахаре дӀадехарел, вӀаьхи алттехьа а йиза кхоачашьян Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Конституце Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой депутатий юрта (аульни, станични), поселкови Совета хьакъехьарча Законоа шоашта еннача бокъонаш.

Къахьегамхой депутатий юртийн станицайн дукхача Советаша хӀанз а кӀезига вахеш ю шоай территореш тӀа йолча колхозий, совхозий, предприятий, учреждений гӀулакхаште, лоаттабе боагӀача тайпара тӀахьожам лоаттабац колхозни демократи социалистически законности кхоачашьяра, уйла кӀезига тӀайочийт къахьегамхара гӀулакхаш сихетаме лeладергдолча, пачхьалкхеи къахьегамеи, дисциплина йиза кхоачашьергйолча уйланца колхозхой, болхлой, гӀулакхера нах хьалхебара, мегийт граждаиаша колхозий лаьттех бокъо йоацаш пайда ийбеш, оттабаьча боарамел совгӀа шоай доалахьа дола доахан граждашаша леладеш бола моттигаш, кхоачамбоацаш къовсам лоаттабац дӀайийна хӀамаш доахана йоаргӀа, хьежац «ДӀайийнача хӀамашта юкъе тӀа юлачa йоархӀама лоаттабу къовсам чӀоагӀбара хьакъехьара РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума Указ кхоачашдаргӀи. Советий сессеш исполкомий заседанеш хьалйита Ӏадаьмаге кӀезига уттаду колхозашкарчеи совхозашкарчеи экономически балха, уж перспективе дегӀадахкуэлара, къахьегам вӀаштӀехьбоахкара, лаьттахи тӀоабоажа техникахи пайда дикагӀа эцара дешаш.

Юртийн станицайн дукхагӀа болча Советий исполкомий болхлой кӀезига хул колхозий совхозий бригадашка, кхерерча стевашка, хьайбаш лелачча фермашка, из Ӏомалу колхозхоша хӀа пар дӀаласа хӀамаш, уж цар дӀалесса хӀамаш кхоачашдара дикал гӀулакхаш чакхдаьхаш.

«Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой депутатий юрта (аульни, станични), поселкови Совета хьакъехьарча закона бокъо еннай царна нах бахача дукхаьчашка тӀерсаш хьалдяра хӀанаш чӀоагӀье а уж кхоачашьяра тӀахьожам лоаттабе а. Цхьабакъда, из порядок хӀанз а дедаш яц. ЧуӀа шеношa культурно-бытовой объекташа хьалъяра участкаш хьестаелга хӀаннаьна кхоачабайнa практикагӀа колхозий правленеш совхозий директораша дехи да Советий исполнитаца юкъе а йолаш. Райсоветий исполкомаша йоаьхо кӀезига ю юрташ яхча планаш уттаярех шига гӀирсаш хьалдарех дешаьна юртийн станицайн Советий лоархӀам лакхбара.

Юртийн станицайн дукхача Советаша во кхоачашду нах бахча пунктaш товраш шига гайнашзаш доггӀарел харжархошта деннa наказаш а тӀаьйца социалистически декхараш а. Нах бахача цхьайолча пункташка хьаланза ергӀоаш санитарни порядок лоаттаьяц улицаш ораш даьха, хьал-Ӏо хаьса лахчаш цаьаш я, дукхача кӀеноште гонахьа дӀагӀа гаьлаш яц. Эсале лел колхозий, совхозий, торговий общественни предприятий производственни объекташ, школашта, больницашта, клубашта гонахьара участкаш хоттьара-тоаяра бола болх.

Юртийн станицайн Советаша хила йоагӀаш йола инициатива хьийяри тӀалакийтац декхар а дахь массанета кхьатарра дешийдара Закон кхоачашдара. Цхьайолча пункташка во лел школаш хьалъелга, йолаш йолча школашка кхаь смехагӀа ю запитеш, хьалама ергӀоаца дешара пособеш йоацаш я, къаьст-къаьстача школашка во хьех, дукхача школашка буфеташи столовееш яц, дешархой дӀайхача завтракашна Ӏалашбац.

Къаьст-къаьстача юрташка да хилча даргдоаца бытовой хьалаш хилайтац хьехархошта, хьехархой каст-каста хувалаш моттигаш я.

Къаьст-къаьстача юртий Советаша вӀалла тергал а бац колхозийи совхозийи доалахьа йолча, дешаш даза яа йоацача берий учреждений болх. Шаьла районa колхозий цхьайола берий бешашта берий яслеши чӀоагӀаеш кӀаьдачеш инвентараца Ӏалашъяза я, кхачан продуктанца во Ӏалашъю.

Медицински учреждений болх тоабара, медицински болхлой шоай гӀулакхаш тӀа дӀачӀоагӀбара дакаа дартдоаца гӀулакх дац юртийн станицайн Советаша. Медицински кадраш ца хилар бахьан долаш цхьайола фельдшерско-акушерски пунктaш дӀакъайла латт.

Юртийн станицайн дукхача Советаша, къаьстта а Шаьла районе, кхоачам боллаш уйла тӀаяхийтац клубий, изб-читальней, библиотекай болх тоабара, бахача наха юкъе цар кхетама болх бера. Парте хьалхашка оттадаьча декхарал тӀахьабус хӀиэ а культурно-просветительни балха боараш чудоацаш. ДукхагӀа йолча клубаша кӀоарта пропаганда ца КПСС XXIII-ча съезда материалашта, колхозий, совхозий, предприятий лакарах дӀалехьдай уж, кӀезига дегӀахкуэл художественни самодеятельность, бахача наха болх во бу цар идейни культурни боарим лакхбара, бераша вӀалла ба а бац болх. Нах бахача цхьайолча пункташка тесса йитай культпросветучреждений воашешийш.

Юртийн станицайн Советаша биззa пайда эцац торговлеи бытовой гӀулакхаш дареи даькъерча шоай полномочеех. ТӀахьожам эсале лоттабу цар тикай, столовей, рыкай, бытовой гӀулакхаш дечa комбинатийи мастерскейи балха. Товарешта оттаьча ассортиментана Ӏалашъянза я дукха тикаш базашкеи складашкеи доладенна а [illegible] ка товараш хилайтац советски торговле бокъонаш телхаю. Юртийн станицайн Советий йоаттӀаш балха инициатива йоацаш, ца бахача наха бытовой гӀулакхаш ду предприятеш, харьпа, дукхача юрташка вӀаштӀехьдоацаш бытовой гӀулакхаш делга, эшача метте бирзкъа, нога гӀирс тега, мебель, культурни боахамеш гӀулакхашта делаю хӀамаш тоайта торо хилац граждаший. Общественни банеш, прачечнеш парикмахерскеш яц нах бахача цхьайолча пункташка.

Юртийн станицайн цхьайолча Советий организационно-массови балх эсала бува боахами культурен дегӀахкуэларо хьалда декхараш кхоачашдарна. Юртийн станицайн цхьайолча Советий сессеш йир алийта еш я. Депутаташа массаза а дагаюлаш исполкомаш аргӀенарча сесси дехи повестка хьакъехьа, дувцa оттаде доагӀача деша хьакъехьа, хӀаьта ич бахьан долаш юртарча вахара дукхача лоархӀамеча декхарийн [illegible] бахьан дола Советий ешийна хоршиуд [illegible]. Дукха депутатаща лоархӀа вӀаштӀехьдоах ешний хьалхашка къоастамбоаламеш тӀа ца хьаш, эсала вӀаштӀехьдоахьа уж кхоачашьяьелга. Дукха юрта массавера дешаш баь тӀа планаш яц, эпигахь мара гулъялар хилац, инициатива яц, Советий решенеш кхоачашьяра организаторски болх бац, массаза а хилац сесси дувцa оттадергдола дешаш хийцдеча дакъа лоацаш, шоай балха хьакъехьа наггахьа мара депутатаща хьалхашка отчеташ телац.

Депутатанца беча балха тӀа юртийн станицайн Советий исполкомаша карагӀдувлийта дукха хӀамаш да. Депутаташ бергеиш а хилац Совета тӀулакхана дахье йоацаш. Цхьаболча депутаташта хац шоай болх шоаш мишта вӀаштӀехьбоаккхарба, харжархоша вӀашагӀкхетар хилац цар, парна дӀайоалийтац Советаша тӀаьйеш йола решенеш.

Юртийн станицайн Советий исполкомашa болхa кӀезига юкъаьоа актив, къаьстта а юртарча интеллигенцепарча, кхоачамбоацаш кулгадаш къахьегамхой общественни самодеятельни организацешта.

Къахьегамхой депутатий районни Советий исполкомаша хӀанз а кӀезига новкъостал ду юртийн станицайн Советашта, къоаста ца деш дукха тоаду йоаггӀаш йола образовани организаторски балха опыте йолаш болча болхлошта уж чӀоагӀъяра дешаш.

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето сохьам бу:

1. «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьара «КПСС ЦК сохьам кхоачамбеза вӀаштӀехьдаьккхара даьхьера кхоачамбоа парош дӀадоахьита а юртийн станицайн Советий гӀулакхаш айдара хьакъехьа Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитето еннa указанеш тешшаме кхоачашъяр Ӏалашделга а колхозий совхозий, моттигерча промышленности, торговле, общественни кхача, бытовой гӀулакхаш деча предприятий экономика дегӀахкуэлара, пачхьалкхех порядок граждавий бокъонаш лоралга Ӏалашдара, юртбоахама промышленни производство дӀахо айдорйола ерригача торонеха моттигерча ресурсех биззагӀа пайда эцара цар ца йоалла шиашта чӀоагӀъялга къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советий исполнительни комитетана тӀадилл.

2. Къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советий исполкомаша:

[illegible] юртен станицаи хӀара Совета гӀулакхаш тоадара, «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьара» КПСС ЦК сохьам кхоачамбеча дахье хаьддача новкъостал долла цар:

[illegible] юртийн станицайн Советий авторитет, Ӏалашдолда шоай компетенцега хьежжа хӀанна цар решенеш берригача гӀулакхий тӀара наха а хӀара ерригача йоагӀ-йоагӀача Советий территореш тӀарча предприятеша, организацеша, учреждениеша а кхоачашьяйта, хоадендолаш юхӀдиттаьда юртийн станицайн Советаша леладу шиъса доаца гӀулакхаш;

денна йоахха йолла юртийн станицайн Советий исполкомий кадраш хьехардарех хьалхетарех, Советий болх, бахача наха гӀулакха даьл, моттигашкара Советаш кӀезига автоританна дахье хьалхеш йолаш, бахача наха а дайна юртийн Советий болх тоабара хьакъехьара парте указани даим дагa а кхоачашбеш, Советий исполкомий болхлой гӀулакхех общеобразователни йоа боарам лакхбара дерзаш довзар долда;

Советашта хьалхашка латта декхараш кхоачашдаре алхан чӀоагӀагӀа ергӀолаш эргӀайаькха тоаболба юртийн станицайн организационно-массови болх.

3. Къахьегамхой депутатий Шаьлен Шелковскойн районни Советий исполкомаш, юртийн станицайн Советий балха тӀа практически новкъостал а деш, боахамеи социально-культурни гӀирсаш къестадеча цар инициатива яла а лоттаеш, дегӀа а кхуалош, пачхьалкхеи порядоки граждаший бокъонаши лорелга Ӏалаш а деш декхарийла а юртийн поселкайн Советашкара доагӀар дикле хьалдеха а цар шоай практически гӀулакхаш ерригача пачхьалкхен юкъарча хьаштешка хьежжа леладелга, Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Конституце тӀеи «Нохч-ГӀалгӀай АССР къахьегамхой депутатий юрта (аульни, станични), поселкови Совета хьакъехьарча» Закона тӀеи хьахьехха шоай бокъонаши декхараши дизза кхоачашделга Ӏалашде а.

Юртийн станицайн Советий, берригача депутатий къахьегамхойи уйла тӀаерзайойла халкъа боахами дегӀабоалабяра пачхьалкхен плани Владимир Ильич Ленин ваь 100 шу дизаре сийна тӀеийца социалистически декхараши хьал хьалхе кхоачашдерь тӀаерзаа.

4. Балха тӀа юртий, станицай, поселкай Советашта практически новкъостал дукхагӀа долда Нохч-ГӀалгӀай АССР министерстваша ведомстваша, Ӏалашдолда юрташ а ярашa предприятешеи учреждениешеи шоай болх юртий, станицай, поселкай къахьегамхой депутатий Советашца дехи буьзам болаш, дагайоалаш лела белга, шоай компетенцега хьежжа тӀеийца ху Советий решенеш шоай ханнахьа кхоачашдергьелга.

5. Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета даиза дартдоацар декхи юртий, станицай, поселкай къахьегамхой депутатий Советий материально - финансови база чӀоагӀъяра, юртий, станицай, поселкай Советашта хьатӀайоагӀача доходий хаштташ, массаза хьарпа, уж бюджета дотацех доацаш Ӏелургйолаш, шердара, Советаш дика хийчъйча помещенешца, оборудованеца, инвентареца, транспортни средствашца Ӏалашъяра.

6. Республикански районни газетий редакцешта, Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Советерча радиовещанеи телевиденеи Комитета тӀадуллаьдa советски строительства дешаш, къахьегамхой депутатий юртий, станицай, поселкай Советий балха опыт, Советий депутатийи массаярча комиссеи, къахьегамхой общественни самодеятельни организацеи доле шийрдоала тӀа, радио чуи телевидени тӀеи сирда дрынцьа.

* * *

Нохч-ГӀалгӀай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето дӀакхайкаду къахьегамхой депутатий Советаша, «Къахьегамхой депутатий юртийн поселкайн Советий болх тоабара хьакъехьара» КПСС ЦК сохьам кхоачаш а беш, лахьара шоай бутвьмаш кхи а айхагӀа чӀоагӀдергдаларах, боахами культурен дегӀахкуэлара кулгалдара боарам лакхбергдалара, вай махка коммунизм хьальяра гӀулакха юкъе доаттӀаш дола даьча лелдергдоларии вай дегӀа тийша хилар.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1969 шера 19 июнь.

КЕРДАЧА ХЬАЛАШКА

Укх шера цхьоалагӀча январа [illegible] Нохч-ГӀалгӀай транспортни управлене ерригa автотранспортни предприятей коллективаш планировани экономически стимулировани кердача системагӀа болх бе болаеннай. Царех горадарча цхьа предприяте 1968-ча шера апрель бетта дено бу кердача системагӀ болх. Кердача хьалашка болх бе боалаеннай авторемонтни мастерскей, технически обслуживане станцей, Грозненски автокомбината коллективаш.

Автотранспортни предприятеш кердача системагӀа яхалехьа дукха кийчой болхаш дир предприятешка. Цу гӀулакха лаьрхӀа вӀашагӀъелар предприятеш планировани экономически стимулировани кердача системагӀа хӀара йола комисси.

Управлене болхлоша кхо семинар кир автобоахамий кулгалхошца. Цул совгӀа автобоахамий специалисташ кердача системагӀа кьиача предприятий опыт Ӏомие баха хилар Ленинграде, Москве, Таганроге, Брянске, Новороссийске, Нальчике, кхычахьа.

ХӀара предприяте кийчийко керттерча производствени фондех чурча резервашта биззa пайдa эцара хьалда йола мероприятеш. Уж тӀеерзаьь яр планаш лаьрхӀачул совгӀа пайда бара, экономически стимулировани яр йола 464 эзар сома фонд хьаккхийтара, цу даькъе Грозненски пассажирски № 1 йолча автопарке 90,8 эзар сом, № 2 йолча пассажирски автобоахаме 41 эзар сом, Грозненски автокомбинате 24,3 эзар сом а долаш.

Кердача хьалашка болх а беш дахача къахьегаме [illegible] [illegible] тӀехьагӀа хьадикнар дикка толашагӀа хилар гучаяьннад. Предприятеша совхьа баь пайда 1967-ча шера баьчул 64 эзар сом совгӀа дукхагӀа хилар.

Материальни стимулировани яра 466 эзар сом фонд хьаьккхар, хӀаьта 1967-ча шера хиина фонд 24,4 эзар сом мара доацача. Дикка лакхденнад керттерча производствени фондах пайда эцар. Масала, 1967-ча шера хииначул 12,8 процент лакхденна совхьа царех пайда эцнад, хӀаьта дӀа-юха кхухьа мухь 25,4 процент дукхагӀа хилар. Пассажирски транспорта хӀара мейна лаьрхӀеча хула пайда 19,7 процент лакхбенаб.

ДӀа-юха лелача транспортах пайда эцара толдир бахьан долаш торо хилар массадола тайпа мухьаш дӀа-юча кхухьара плана кхоачашде. Из дал машенаш кухагӀа хилийтара чотех, мухь дӀа-юха кхухьа машенаш 10,1 процент кӀезигагӀа яр совх-са 1967-ча шера хиначул. Из шатта дале а мухь дӀа-юха бахьара плана 101,8 процент кхоачашйир. ДӀа-юха баьха мухь 949,9 эзар тонн дукхагӀа хилар.

Пассажираш дӀа-юха кхухьа таксей а 7,4 процент кӀезигагӀа хилча яле а, маьнах миль бара плане 108,2 процент кхоачашйир. ХӀаьта планал совгӀа 401,6 эзар пассажир дӀа-юха а вугаш, шера плани 102 процент совгӀа кхоачашйир цар. Гуш ма хиллара кердача системах даьна беркат дукха да.

Автотранспортни предприятеш кердача системага яьначул тӀехьагӀа хӀара болхлочул алапи юкъера лаьрхӀача 6 процент лакхденнад, хӀаьта тӀаьннагӀа оссаре 6,7 процент лакхденнай. ХӀаьта юкъера кердача системага яьнача предприятешка болхлой алапи 6,4 процента къахьегама овсарде 11 процента лакхъеннай.

Цхьабакъда, даькъ къахьегама толамаш дика дале а цхьадола кхоачамбоацараш да кердача системах болх беча автотранспортни предприятей балха юкъе. Мухь дӀа-юха бахьарга дӀабода мах лохбара белгальяьха мероприятеш чакхдаьякха яле а, кердача хьалашка болх беча хина 10 километр мухь дӀа-юха бахьарга дӀадодар 1,9 кепиг мара кӀезигдена дац. Из чӀоагӀа кӀезига - да. ХӀаьта дӀадахача шера планах лаьрхӀачул лакхбелар из мах. Из бахьан долаш пачхьалкхена хиина зе 293 сом да. ДӀахо йедача хана да мегаргдолаш гӀулакх дац из.

Планал совгӀа средстваш дӀааххийтара холчарех цхьа бахьан хилар сдельно болх беча автопарка структура хушар. Хьалха хиина эзлаинга машенаш дӀа а яьча, цар метта дукха мухь кхухьа машенаш я. Цхьабакъда дӀа-юха кхухьа мухь кӀезигагӀа мара дукхагӀа бац, хӀаьта цу машенашта технически дечи дола гӀулакх дукхагӀа да. Из Ӏаьтъар мухь дӀа-юха кхахьарга дӀадодачунна. Уж санна кхы бахьанаш нийсдаларех планах лаьрхӀачул дукхагӀа дӀааххийтар средстваш.

Пассажираш дӀа-юха кхуьлара планал совгӀа дӀадаханйта ахча 338,1 эзар сом да. Цун бахьан да шофераш тоъаш ца хилар. Цудукъе шофераш болх бе безаш хул хоадаьча тавал совгӀа. Царна планал совгӀа тейина алапи 33,3 эзар сом хилар. Цул совгӀа алапи тӀехьхоачагьыоах 20—40 процент проши теларах лаьрхӀачул совгӀа дӀадевна алапи 26,2 эзар сом да. Уж санна масалаш кхы дукха а долаьде йиш я.

Уж лакхе белгалдаьха кхоачамбоацараш хилав бахьан долаш, кердача системагӀа яьнча деха автотранспортни предприятеша пачхьалкхена пайда бара план 87,6 процент мара кхоачашъяц. 14 автотранспортни предприятех 6-пе пачхьалкхена пайда бара план кхоачашъяьяц. Царна юкъе я Грозненски № 1 йолча пассажирски автобоахама коллектив, автокомбината коллектив, кхыараш.

Пачхьалкхена пайда бара план кхоачаш ца ярах оттаьча рентабельности боарамга кхачанзар автотранспортни предприятеш. Цун боарам 19,43 процент мара хилацзар, планах хила безар 23,75 процент болча.

Рентабельности боареми пачхьалкхена пайда бареи план кхоачаш ца ярах, материальни покхощрене, социально-культурни мероприятей фондашка, кхотта производства дегӀайоалара йолча фонде хьожадаь ахча планах хила дезечул 119 эзар сом кӀезигагӀа хилар.

Укх шера хьалхарча яхе бетта а пачхьалкхена пайда бара плана кхоачашъяьяц автотранспортни боахамаша. Царна тӀа диса пачхьалкхен декхар 726 эзар сом да.

Уж кхоачамбоацараш дӀадаккхара, [illegible] дукхача денна сийлена къахьегара ерригa шоай торонаш барзагӀа яха еш автобоахамий коллективаша.

[illegible]

КПСС Грозненски горкома [illegible]

Нохай-Юрта района Шериепе Асламбека цӀерагӀча колхоза хӀинца 100 шера ба. Царга хьожаш ва шоай гӀулакх дика довзаш Мусхаджиев Висхади.

СУРТА ТӀА: В. Мусхаджиев [illegible] [illegible] Ӏоа хьеж.

Д. Васильева сурт.

Пайдане семинар

Укх денош а парте Октябрьски райкоме хилар юкъьаниярчеи цехови партийни организацей секретарей семинар. Цига «Партгруппашка а цехови юкъьаниярчеи парторганизацешка а отчетчеи хоржамаши дара пайде хилар» хьакъехьа къамаьл дир парте райкома секретара Х. Р. Алиева.

Социалистически къьол коммунистически къахьегама болхой партийни кулгалдарах [illegible] КПСС райкома дакъалаьрча [illegible] тара Н. Н. Костюченкос. Шоай балха опыт йовзийташ къамаьлаш дир «Октябрьнефть» НПУ парткома секретар Н. Ф. Нефедова, райпрофсовета председатела М. Ф. Дьяченкос.

Семинаре дакъа лоацараш доконотицаш дено хилар. Цига хьожар уж партийни организаце балхага.

М. КОСТЮК,

КПСС Октябрьски райкома организационни отдела инструктор.

УЗБЕКСКИ ССР. Ленинан Нарына хий хьачуийлал авликан-сан хинило. 116 километр дІахьача хьерсан чу гІолла Ферганска областа юкъе гІолла чухьийдал тоатолаш, хІанз дукха а дакъагІа хина ІалашъюлургЪа Андижан-ски Ферганскин областий латтий 100 эзар гектар.

Сурта тІа: канала хьерсан чу гІолла Іолалелннад хий.

Р. Ашурова сурт.

ТАСС фотохроника.

ДАЬКЪАЛА БИЛЕТАШ ЭЦА СИХАГІА

СССР ДОСААФ 4-ча автомотолотерея хьалхарча выпуска таражан таблица арадла кхьа бутт кхоьчуш браьцкин ха бисий. Патриотически обществан организацин комитеташ общественаш хьасане билеташ доаржадийна бахьа хІанз эттара сихагІа бола ха я бисар. Советски наха чІоагІа хьежит да СССР ДОСААФ ЦК автомотолотерея, хІара алхча церна дика хов ну лотерея билеташ доходаш хьатІайоагІа доходаш ара боакха оборонно-политически лоарХІам болаш я. Хоаш на дарьа, дакъаагІа автомотолотерея 80 миллион сома маьха арахайцай, хІаьта ну ахчах 50 процент, аьшта аьача 40 миллион сома кхаж боагІа бахача маьхах, бахача маьха йола автомототехника, кхии, ну даькъе автомобилаш «Волга», «Москвич», «Запорожец» (эттара тІехьагІа армадиалфа серишара), ухьув волаукан йолха мотоциклаш, мотороллераш, радиоприемникаш, и. кх. дІ. 4-ча автомотолотереях хьатІайоагІача доходаш вож ах дакъа Эскара, Авиацена, Флота новкъоста дечу патриотически Оборонни общества хьардаш чІоагІъярга лода.

Билеташ доахара боах дика лелабу вай республикерча ДОСААФ дукхача юкъарлийчя, районии, городской комитеташа. Эттара хьалха цавех лархІа еза я общества МалгІабека горком (председатель нов. М. Д. Ценоев), Надтеречни райком (председатель нов. А. С. Мачигов), г. Грозне Ленински райком (председатель нов. П. И. Катыхин), Назарен райком (председатель нов. З. Ц. Газиев), дукха кхиераш. Цу комитеташа шоай актива, общественни организацей новкъостала хьал хьалта кхоачаьню нз оборонно-политически мероприятеш.

Билеташ доахкаргІа вІаштІехьааха ара тІехьаоса рех я ДОСААФ комитеташ: Наурски (председатель И. М. Карасев), Гудермесски (пред. И. Я. Колдухов), Шелковской (пред. А. М. Карсинов), Грозненски (председатель С. И. Чугунов), Советски (председатель А. А. Межидов), Ножай-Юрта (председатель Д. А. Шапианов), Заводской райкомо (председатель А. Г. Дутов). Тхо дог тийша да, тІехьайисача комитетий а тарах араялалехьа укх шера 15 июлал гаьна ца йоалийташ (тираж 1969 шера 19 июле хул) контрольни хадамаш кхоачаште вІаштІехьдаргхаларах.

СССР ДОСААФ йоьлагІча автомотолотерея даькъала билеташ эца дон вай лелаш!

С. КОСТОЕВ,
Нохч-ГІалгІай АССР ДОСААФ республиканский комитета председатель.

МАРТИН АНДЕРСЕН-НЕКСЕ
Вай 100 шу дизарга

Мартин Андерсен-Нексе (1869—1954) — дуне тІарча доккхагІа болча хаситедех цаІ. Шай литературях декх ио дІаболабаьб XIX-ча бІаьшерея 90-ча шерашка. ГорькиЙ тІехьа шиЙ творчестве социалистически реализма принципаш чакхъяькай писатель-коммунист. ГІолльмате боккха творчески толам бар «Пелле-завоеватель» яха дуя роман (1906—1910). «Пелле-завоеватель» берий литературала хьеьйоагІа мерца тайка романтика — пролетариата классови тІемий, пергІатачи обществах йоала дуя уйнай романтика.

Дунен хьалхара тІом болча зама публицист ше хиларах тарра духьалваьлар Нексе милитаризмаиен шовинизмаиен. Цу хана тІехьаьна йоккха произведени яр «Дитте — адамлей бер» яха роман (1917—1921). Героиней образ дунен литературена кхалнаькаа башка — дикана образех цаІ хилар.

XX-гІа бІаьшера йолалуча юкъе Нексе дІайолаяь болхлой классах йола эпос чакхъяьлар 40—50-ча шерашкарча дуя романашка — «Ше Моргей», «Ирзо дайна новхаЙ», «Жалетта».

Махкбузехьарча писателаштя юкъе эттара хьалха болхлой класса вахарахи кьовсамехи йола башха-дика эпопея хьеьр, классови кьовсам лоаттабеша бар ца хилар бакъдеш, коммунизма сийлахь-йоккхий идеяш котъяргхулардех тешам бенна йола пролетариат, революциони гуманизм кхайкер а хилар дІоаттар Нексе вар. «Максим Горький Андерсен-Нексен, — аьннад Вилли Бределеа, — дунен хІанзарча литература тІа пролетариат ния болаш кхайкераш бев. Халкъо «скандинавски Горький» оалаш хиннад цунах.

30-ча шерашка «ДагадоагІараш» яхача автобиографически повестий шиьа язьяйй Нексе. Нексена Іаладьмате чІоагІа аьакни яьй Октябрьски революце. Массаза а воккхен цІенача дет тІарех Советски Союза доттагІа хиннав Мартин Андерсен-Нексе. Касткасте вай мехка воагІаш хиннав из. «Къонача денна каккъадолхов» (1923), «Ши дуне» (1934), «Кугаш тІа ма кхувладе!» (1935) яхача шиЙ книжкаш тІа кьоначе Советски печатхьаьлихенах дола бакъдараш дийнал цо. Сийрдача революционни публицистика образецаш я «Фашистски эстетика чу», «Боадоц оаз» яха антифашистски очеркаш, «Испани» (1937) яха книжка, «Сердалонга», «Мехкахочунга кедаь писмаш» яха дуншаре сборник.

Дане Коммунистически парте воккха деятель, болхлой класс кхайкваь Нексе массаза а кьа-хьегамхой доттагІа, адаман сийрдача кхоненна тІехьара кьоалахьал дола кьовсамо хиннав. Сийдакх — доккхача дотчаьнна башха. Цохача кхийкаша новкъостал ду коммунизма тІехьарча кьовсамхой херда новкъалаш хьалкхеда.

СА А ЛОІ БОЛХ А БУ

ДІадахача шерашка санна укх аькки а совхоза болхлоаша новкъостала баькхаб Наурски района школай лакхерча классашкара дешархой.

«Терекни» яхача ша лелачча совхозе, комсаш кхеча «Калиновский», «Советская Россия» яхача совхозашка хьайийлай комсомольско-нагирхой ньахьегама кхо лагерь. Цу лагерашка сакІо аш а бола беш я 400 гарга дешархо ва.

Комсий плантацешка, жа лелачча фермашка дешархоашь дика кьахьегаш хиларах доккха новкъостал хул совхозашта, хІаьте дешархоашта а пайда бовш — производство йовза Іомалу уж.

* * *

КЕРДА СПЕЦИАЛИСТАШ

Кхо шу соьгІа ха я машиннаьа транспорта Орджоникидзевски техникума филиал Гудермесе хьийила. Цу юкъа укхаза кийчъелье 250 гаргга специалист. Царех дукхагІераш поездий диспетчераш, тепловозий машинистий гІончаш, Гудермесски локомотивни депо ремонти цехий мастераш ба.

Дукха за йоаццаш укхаза кийча тепловозни боахамий специалистий йиьлагІа выпуск. Дукхача выпускникаща шоай дипломни болхаех тІех дика оцени ьлар.

* * *

ЮРТАШКАРЧА ЗРИТЕЛАЬТА

Республика районашка гІолле гастролешка бахе ба Нохч-ГІалгІай печхаькалхион филармоне артистещ.

Укх дениошка Шелковской района Каргалински култура ЦІагІа, Сары-су яхача юрте концерт делар артисташа, В. И. Ленин вель 100 шу дизаре летадаь дар из. Концертни программане юкъе яр бьччече духкаьзаш кхийна прозведенеш, халкъа а революционни а илеш.

С. ВОРОНИН.

С П О Р Т

ДЕШАРХОЙ СПАРТАКИАДА

Грознерча стадионашка дийчь дийнаяь хиниа VII-гІа Нохч-ГІалгІай дешархой спартакиада чакхьяьннай. Финальни яхьашка дакъа лоацаш хилар эзар соьгІа республика городашкарен юрташкарен спортсменаш.

Дика хьоккхамаш гойтар яхьашка ягІача атлетика виьлаша. Командни зачетах хьалхара моттигаш яьхай Наурски город Грозне Старопромысловскии районий командаша.

ТІагІертта кьовсамаш лаьттер баскетболистештен волейболистештен юкъе. Города командашта юкъе чемпионаш хилар Гудермеса кагийнахи мехкарийи, хІаьта юрташкарча командашта юкъе — Шаьла района кагийнахи Сунженски района мехкарийи.

Истола тІарча теннисах ловзаш яьхий хьалхале яьккхар город Грозне Старопромысловскии Ленински районий школай дешархоша. Шийлоамерча кІалтокаргах латаш котъяьлар Шаьла района коллектив классически кІалтохаргах латаш Гудермеса команди. Футбольни приз Ленински района команда яьккхар.

Итогаш юкъул тІехьагІа спартакиада абсолютни чемпионаш хилар (пхьоалагІча групое) город Грозне Старопромысловски района дешархой, шоалагІча групе — Наурски района спортсменаш.

ДІа-яха тела кубкаш тринстапк еннай котъяьннача командашта.

Ф У Т Б О Л

Советски Союза хьалхале юкъере яхнаш дІахьош ба вай республика кьона футболисташ — «А», «Б» классай командий подготовительни групай воспитанникаш.

Шер этапех дІахьу кьовсамбелий чемпионат. Хьалхара этап совхки дІайоалаяннай. «Терек» команда подготовительни групца дика хьоккхамаш гойтар 1968-ча шера. Иттаза лайза пхийтта очко а яьккхе лидераш хилар царех.

Укх шера а шоІта дика ловзар команда футболисташ. Дов ловзарех кхоъ чакхдьянивад. «Иристони» («Моздок»), «Урожай» (Грозненски района Первомайски станица) яхача командашца ловзаш счет 3:1 йолаш котбьлар грозненцаш, хІаьта Дербентски командаца ловзаш счет 6:0 йолаш котбаьлар.

ХІанз 21 очко а грозненски командаш. Махачкалински «Динамо» командаца ловзаргья из. Нагахьа санна цига котбовле а е ловзар дьаеккха а котовацаш чакхдоале а СССР-а хьалхале юкъара полуфинала юкъегІоргба «Терека» вІалагІбола футболисташ.

Берий барзкъаш тегаш ба Вонда Любовь, Оверко Натальи, Струкова Евгения. Дукхача хана дена болх бу пар Грозненски швейно-производственни объединение. Хоаш т/едийзача тешам хул царех саго тийга барзкъа, кудукъа цхьаккха тІехьошам боаьш чакх а доал. Дани хьоккхамашъьяь царех хІаране, спеши лерммаш тІехьхоачалъя.

СУРТА ТІА (аьрдехьара латтехьа) шоаш тийгача берий барзкъийна хьежаш боах Вонда Любовь, Оверко Натальи, Струкова Евгения.

Д. Васильева сурт.

САКЪЕРДАМЕ Я ЦИГА

«Ручеек» яхаш я Шаьла района Ачхойна яхача юрта йисте улла пионерски лагерь. Республика потребительски кооперацен товгоалгш 280 бер да хьалхарча сменге укхаза салоІаш.

Хана, сакъердаме вІаштІехьбаькхаб укхаза берий салоІам. Дийнах саррала тоьйтайпара ловзарии деш, е сакъердаме книжкаш деша, спортивни, кхийолла мероприятеш чакхйоахаш хул пионераш. Укхаза шоаш бахкача дена массеха походи экскурсеши лий цар.

Деррига аьхка укхаза салоІаргда 1200 бера.

В. СЕРГЕЕВ.

БЕРАШ РАЬЗА ДА

Грозне Октябрьски района 68-ча участке я Н. Островски цІерагІара пионерски лагерь. Хоза мотте, листаца хьуна юкъе улл из. Бераштл Іе йоккха кхоъ корпус, столове, пионерски хІа, алканара сцена, халхарийн спортивни майдаш — из деррига а берий ловзахьа да. Цул соьгІа лагере береташ лувча Іаи ба, укх шера оттабь керда «Аттракцион» — фигурни каруселаш я.

Аьна дІадоладеннача хьалхарча дийнахь дена укхаза салоІаш 250 соьгІа саг ва. Уж да мехкдаьтта промышленноста болхлой бераш. Дукха я берашта шоаш укхаза йоаккхача зама чакхьаха лаьрхІа мероприятеш. Пионерашца дета а бувлаш, царна хилча бакъахьа хеташ кар юкъе а кхухьаш оттайкр хьалхарча смено шоаш чакхйоахаргйолча мероприятей плани укхазарча воспитателашеи пионервожатешеи.

ЧІоагІа хоза хеташ ух бераш походашка, экскурсеш, цига бакха шоаш цІабаьхкача гул а бале ши-шийна хетар дуьц похоже е экскурсе даькъа лаьвача хІаране. Шоашта зеденна сакъердаме хІамай дІаяздеш альбом дь пионерий. Цу тІа хьежача а хоаргда берашт шоай саьлІемо чІоагІа раьза долга.

Белгалде деза «Октябрьнефть» мехкдаьтта-промысловни управлене кулгалхошка укхазарча берий йоагІаш йола терко еш хилар. Цу НПУ ОРС-е чуйоагІа столови я бераш кхачанца Іалашбер. Дикен чам болаш кийчбу из столове заведующе Щербинина Татьяна Ивановне кулгалдеча коллективо.

Шоай берий цу тайпара лерттІа терко укхаза юлаь бе мехкдаьтта промышленноста болхлой лагера е из чуйоагІача «Октябрьнефть» НПУ а кулгалхоштта раьза.

Ахкан заманахьа Н. Островски цІерагІча лагере салоІаргда бархІ бІаь гаргга бер.

И. ГЕНЕРАЛЕНКО.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЦХЬОАГІОН ИДЕЯЙ КОТАЛО

ВАРШАВА. (ТАСС). «Цхьоагіон идей йоккха котало» яьхад «Интерпресс» яхача польска агентства коммунистически болхлойн партей московски Совещане итогех. Совещане хьахьекхад, коммунистически болхлойн партой болам миссел лоархІама, шийтта динамически географически чулоамаш болаш, солидарности цхьоагІон ниття чІоагІа дІаштІехьаьмина болаш тахан лаьттам букъ тІа кхы цхьаькха ца хилар, яьду агентства. Шоаш чакхдоахаргдолча гІулакхий платформа «ХІанзарча этапе империализмана духьал лоаттабеча кьовсама декъхараш а коммунистически болхлойн парташ, империализмане духьаларча деррига низаш цхьана чакхдоахача гІулакхий цхьоагІо а» яха а керттера документ цхьан оттаде вІаштІехьдалар бахьан долаш, московски Совещани хиначул тІехьагІа кхы а низболашагІа а хиниа дІахьтай коммунистически болхлойн партеш.

Хийцца ала йиш йолаш да, яьду тІехьара а «Интерпресс» яхача агентства. Москве хиннача Совещане дунен болхлой болама бвот чІоагІбара гІулакха Іалашьяте лоархІаме этап чаккъьяккха а цу цхьан хьана адамле дегІадоа лоархІаме йолча, антиимпериалистически низаш, болхлой болама гоилахьа кхотадара кердача этапа юкъ дІайолаяь а хилар. Московски Совещани дунен халкъашта юкъерча болхлой болама истории юкъегІоргья цу болама цхьоагІо чІоагІъяь событи сайна.

БЕРЛИН. (ТАСС). ГДР кьахьегамхоша кьоабал а ду, хийл а доаш коммунистически болхлойн партей московски Совещане тІаийца документаш. Цунна тешал ду ГДР центральни моттигерча кепайоазон тІа воалуэлача болхлой, вахархой, интеллигенце яккалий писмоша. Цар тІа белгалбоаьх Совещане исторически лоархІам а империализмана духьал лоаттабеча кьовсама декъарий хьакъехьарча документа лоархІам а.

«Московски Совещане хьахьекхад мишар лоаттабаре чІоагІбари духьа а халкъашта юкъе барт хилийтар духьа а лоаттабеча кьовсаме коммунистически болхлойн партеш кхотаенна халар», — яьду Эберсвальдерча подъемни механизмай завода болхлоша «Нойе таг» яхача газета тІа.

ДЕЛИ. (ТАСС). Индие хьехаш коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане итогашта чІоагІа уйла тІайохийт индийски общественносто.

«Дунен коммунистически гІулакха юкъе дикка доккха дакъа лаьцад Совещане, — яьду «Патриот» яхача газета, — Цо хьахьекхад, вай заман эттара лоархІамегІа йола проблемаш коммунистически партей меттел, деррига мехкашкара сорригача демократически элементий а цхьоагІо хулга дІадехаш хилар.

ПРАГА. (ТАСС). Вежарий йолча коммунистически болхлойн партей откликаш кепатох чехословацки газеташа. Цу хана «Руде право» белгалдоаьх, социалистически системех антиимпериалистически болама легІавхара новкъостал чІоагІвор, тахан эттара хьалха империализмана духьаларча кьовсама керттерча низах — Советски Союзах тийша хилар а цудухьа антисоветски кампанеш меттІІаьлева хьагучадахара хьалхара исторически бехктокхам коммунистически болама берригача эленашта тІабужаш хилар а.

СУЭЦКИ КАНАЛА ЗОНЕ

КАИР, 24 июнь. (ТАСС). Суэцки канала дехьа ялна израильски позицешта духьал майра цхьа рейд яьй египетски герачашпарта цхьаьй кьаьсттача подразделене.

22 июне яьче хьалхарча рейде египетски цхьа подразделене атака яьй моастагІчун оборонительни пункташта, израильски оагІонна доаккхий зенаш а деш.

ШоллагІа рейд, белгалдоаккх египетски тІема командоване беш хинна тІа, дІаяхача дус Эмбалла яхача, город Исмаилияна къулбехьенгахьа уллача моттиге яьй. Цхьаьннахье дега а деащаш израильски оборонительни позицешта теха хІема бальан долаш египтий кьаьсттача подразделене израильски салтий, майност хьа а яьккхи, оборонительни лине тІара лелхабаьб. Из операци йолча хана египтинаша дІалкхьаьй тІема кхоачамаш чудола склад, цхьа танк, вездеход, хьаддаьккхад герз тІема гІирси. Цул соьгІа, ийна 18 саг тІеравьийнав израильски оагІонна.

ХЬАЛХАГІА ХИННАЧА НАЬКЪАЦА

НЬЮ-ЙОРК, 26 июнь. ТАСС корр. Э. Баскакова хоам бу:

ВІашагІкхийттача Штатий империалистически гІоавраша хІанз а дитадац вьетнамски проблема тІема средствашца кьоастае йоаш гІертарга. Цунна муцІерал дааш дадакар кхьметтел «Къулбехьен Вьетнамера американски бІу арабаккхара плане тІа кьахьегаш я США правительство» яхаш ду хоавакх доаккхий дола буржуазни американски лепайоазув а.

«Американски бІу Вьетнамера арабаккхара духьальуьттан дела низаш да США правительство» — яьду воаш волча «Нью-Йорк таймса» обозревателa Джеймс Рестона. Цо белгалйоаккха кхьметтел хьалха хиннача США оборона министра К. Клиффорда дукха та йоаццаш, юкъеозалуш ль заявлени. Цо 1970 шера лаьттал вара американски бІу мукъагІа арабакка беза аьнна еннача предложенешта ара критика йир Вашингтоне доаккхийча гІулакхаш тІа болча наха.

Терко йоацаш тІайийпар укх шера августе бетта 25 эзар американски салте Къулбехьен Вьетнамера араваккха, а укх гаргтарча цхьан шерен ах шерен Вьетнамера американски карателаш кІезигбе а аьнна дене хиниа доаш. Масала, «Нью-Йорк таймса» вашингтонски корреспондента В. Бичера белгалдоаккх, 200 эзар сагага дІакховаш бола американски тІема гІулакхаш тІаре цхх массаза а схьайа ха йоацаш, цу цхьан хиниа сайгонски эскара «лоархІам чІоагІ а беш» Къулбехьен Вьетнаме бусаргхилар.

Цу тайпарча планашь лерхІар, гучох, зуламе тІом дІаяо бахьар лоаш США хиниа ца Іеш. Къулбехьен Вьетнам американцашка дІавьалийта лоттайлта бІарам болаш а хилар.

Вьетнамера гІулакхаш мацърчача политически кхакьаца кьоастадаре реальни принципаш кьоастамболаш вІаштІехьаньхая кьахьекхан яр ДРВ правительстваи Къулбехьен Вьетнам мукъаьяккхара Кьаман фронта ЦК-еи. Уж принципаш берригаш раьза а болаш хьалальйий Москве хиннача коммунистически болхлойн партей дунен халкъашта юкъерча Совещане, дунен ерригача общественносто, цар тІа, эттара хьалха, отталаьд кхы тІехьа ца боаккхаш США-е цар салтий берригa бІу Вьетнамера арабоаккхилга.

Сакъердаме хІамаш

ШИРАЛИ МИСЛИМОВА 164 ШУ ДАЬННАД

ЛЕРИК (Азербайджански ССР). (ТАСС). ГІаьхха ха йолаш вола азербайджанец Ширали Мислимов шиЙ мехкахошкара а гаргарча вахарґа а вовшалан хьийкаш вар, из вь дк даькъала дунваш вар дахийта. Ахархочун — воккхерочун 164 шу дизад.

Ха йІаьха йолчунга бІарг лоадаш волча лоро Х. Шихалиева хоам бар, дІадахача шера шиЙ пациента укхацІенон гІулакха эшаденна пхьаккха кІама кора дьалаш шийна цинка, цІакха, ва доагІача тайпа Іа шийла дола хиннадь цунах Уж лелар кхераш ше хиннавале а. Массаза ше лелаьча тайпара лелаьу шиЙ вахар Ширали Мислимова. Из фега дукха хул, гІаш кІезиг-дукха някъ бу, дийнахь массех сахьета шиЙ соиий беша болх бу.

ДІадахача шера берий берашта Мислимова дезала, хІаьта хІанз вахь бархІ вІ тІацхийттав Ш. Мислимова дезала, хІаьта хІанз 195 сагах латташ ба из дезал.

* * *

177 КИЛОМЕТР УДАШ...

Мексика цхьан штате тарахумара яхаш индейций фух бола нах бах. Боадара гІулакха тамашийна чІоагІа хьинар долаш ба уж. Хурлаунгйоаццаш йолча ховшесе дукха ха йоаццаш тешаш беннаб дукхача наьха группа бийдаь 177 километр бала хилара! Кхьметтел цу фух долча беразга жог спортсменаш а цецбоахаргболаш доаца. Цу шиЙ тайпарча марафоне котваьннача итт шу долча кІанка пхьа веддачул тІехьагІа ялх минут яьздача гІолла зайча минута 132-зза тохалора.

Цхьаь цаІ ди дегІаш Канадера классови кьовсамаш сайне. Дукха ха йоаццаш Онтарио яхача провинцерча кьахьегамхой йоккха демонстраци хилар мехкарча йоккхагІа йолча городе — Торонто. Цига лакъа лоацаш хиннараша протест кхайкайр шоаш дІадехараш, цу дакъе забастовкаш пекетированин алга а кхоамашкар духьал кьовсам лоаттабе йола болхлой юхаьара тІадерзадаь болхлоешта духьалара законодательство арадаккха безаш болаш цу провинце правительство хьийра духьала.

СУРТА ТІА: Торонторча кхьа улица тІара демонстранташ колонна.

В. Никитина сурт.

ТАСС фотохроника.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолле Грозни кІезиг-дукха морхаш а йолаш, йолчаш а йоаццаш ха хургья. Лостамаш хувцаш, лаьгІо, гІаьххьача боарамга кхоачаш мух хьекхаргба. Фегара температура республике гІолла 24 — 29, Грозне 27 — 29 градус йІовхал йолаш хургья.

ДІахорча шин дени цига буса кІезиг-дукха, цхьаза алсама морхаш а йолаш, лостамаш хувцаш, лаьгІо, гІаьххьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш фегара температура бийсанна 10 — 15 деношка 24 — 29 градус йІовхал йолаш хила тарлу.

Метеостанца.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина урам, 41 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-60; редактора зам.—3-38-11; декхарийла секретара—3-34-38; партийни вахарех, культурах, промышленностех отделий—3-42-30; урта боахама писмашь отделий—3-42-28.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 41 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-60; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.
«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революцие проспект, 7/84.
Типография из-за «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.
Заказ № 2776.